

**Virtutem opii diaphoreticam ... / exponunt praeses M. Ettmüller et
respondens Johannes Acoluth.**

Contributors

Acoluth, Johannes, active 1679.
Ettmüller, Michael, 1644-1683.
Universität Leipzig (1409-1953)

Publication/Creation

Lipsiae : 'Stanno Brandiano', [1679]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/x8rtqnjh>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

35
Q. D. B. V.

Virtutem

O P I I
DIAPHORETICAM

Examini publico exponunt

Præses

MICHAEL Sttmüller / Phil. &

Med. D. & Fac. Med. Aff.

Et

Respondens

JOHANNES ACOLUTH.

Vratislav. Silesius.

d. ii. Julii, Ao. M. DC. LXXIX.

H. L. Q. S.

L I P S I Æ,

Stanno B R A N D I A N O.

Q. D. B. N.

Amst. 1715

OPPI

DIAPHORETICAM

Examinati publico exponunt.

29/2/22

MICHAEL & SONS

M. A. D. & F. C. M. D. A. H.

47991

Rebinder

JOHANNES A. COLLETT

2012.12.12

29.1.11

ALFRED

Stanno B. A. N. D. A. S.

I. N. S. S. T.

STerile, si quoddam aliud, in Scholâ Medica, semper extitit dogma illud, à superiorum seculorum in *Galenum & Avicennam* Commentatoribus nobis relictum, quo simpliciter ex quatuor sic dictis qualitatibus primis, eorumque absque fundamento, graduationibus multiplicibus, mirabiles corporum vires & præsertim simplicium operandi rationes, tantum non omnium dilucidare satagunt. Superstructum fuit illud, si primam ejus perscrutemur originem, ruinoso & arbitrario saltem Peripatetico Elementorum quaternioni, qui præter alias turbas, tam in Theoria Physices, quam hujus Praxi, Medicinâ, huic quoque asserto primas occasiones suggessit: adeò *Dogmata Aristotelis, nullum adjumentum, sed potius multum impedimenti adferunt Medicis studiis, sive tum Theoria, tum Praxi*: ut loquitur Eruditiss. *Jungius*, in *Doxosc. Phys. Min. p. 2. S. 1. proem. Ass. 1. Schol. 3.* Sanè si ritè negotium hoc consideremus, nullas tales in corporibus deprehendere licet, cujusvis generis qualitates, quas ipsis ordinariò affingimus, seducti nimirum per pluralitatem attributorum respectivorum, quorum originem ad tot distinctas entitates qualitatum malè referimus, cum ex pluralitate & diversitate occurrentium saltem objectorum externorum oriantur. Adeò nec Ignis est calidus, calorisvè tantillum possidet, nisi in quantum organa nostri corporis ita sunt fabricata, ut ratione motionis celerrimæ ab acidis ejus particulis in iisdem excitatæ, quam caloris nomine appellamus, illi calorem attribuimus: pariter atque nec ferrum ab eodem calefit, nisi in quantum hoc ab igneis istis particulis in sui minimis motum, nostris sensoriis talem impressionem, caloris notione insignitam facit. Potius qualitatis nomine, (*ποιότης à ποιῆν*) cum Curioso isto Gallo, facilitatem sive agendi facultatem intelligamus, quæ omnis, cujuscunque fuerit generis, nunc im-

A 2

mediate,

mediate, nunc mediate, ex corporum essentia & constitutivis principiis fluunt. Pluribus jam suspecta fuit ista, per qualitates præsertim primas putatas, Philosophandi in naturalibus ratio, unde *Fernelius* pariter ac *Sennertus*, infaniæ opus esse dixerunt, ad manifestas qualitates omnia reducere velle. Quarum loco, cum occultas substituere nitantur, profecto negotium potius implicant, quam explicant, dum manifestarum illarum æque abscondita sit, quam occultarum qualitatum natura: & nemo Illorum, caloris in Igne Naturam & operandi modum clarius explicare potuit, quam magnetis, ferri vim Locomotivam. Observarunt hoc plures, in Theoriâ Physica excellentes Medici, unde sub ætatis suæ tenebris, si quis alius *Lynceus Fernelius*, hinc inde in eleganti & erudito, *de abdit. rerum causis* Tractatu, operationes corporum singulariores, à totâ eorum substantiâ oriri statuit, pluribus applaudentibus Naturæ consultis, id quod reipsâ idem sonat, ac cum Modernorum plurimi, audacis ingeniosique (ut *Boyleo* hætenus incomparabili, in *præfat. introduct. in Chym. Scept.* audit) *Helmontii* terentes vestigia, ex seminibus & virtute rerum seminali, quaslibet concretorum naturalium dotes derivant. Nempè ut illi, in rei substantiâ, formam in specie considerarunt, per materiæ modificationem operantem, ita hi principium seminale, mediante speciali materiæ texturâ, ceu quorumvis attributorum & qualitatum fundamento, activam, respiciunt. Atque hic terminus est ultimus, ultra quem progredi nescit humana de naturalibus rebus cognitio, siquidem tam Tota istorum substantia, quam vis horum seminalis à priori nobis Mortalibus planè delitescit incognita, quia immediate fluit ex imperscrutabili sapientiâ & omnipotentiâ Divinâ, cujus revera sunt characteres, ab aliis Ideæ appellati, materiæ sub primâ corporum creatione impressi, quorum beneficio & adhuc dum fecunda existunt rerum semina, & qui ipsi à priori nullo modo, sed à posteriori saltè per effectus à nobis cognoscibiles existunt. Exerunt autem se, tam in corporum productione, quam productorum operatione, per multiplices materiæ Schematismos, sive conformationes & permutationes mechanicas, ac propterea ex materiæ secundum minima texturâ ac modificatione multiplici & inde dependente variâ ad alia concreta,

habi-

habitudine five respectu, tam activo quam passivo, ceu fonte tot attributorum, clarè magis, magisque distinctè, quam ex qualitatibus, nominatenus saltem notis, quibusvis, admirabiles istæ operandi rationes explicandæ veniunt. Specialis autè ista à semine imediatè fluens, & in minimorum figurâ, magnitudine, situ, ordine, & nexu &c. proximè fundata textura, cum sub tantâ specierû & individuum varietate tantum non sit infinita, pro sublevando ab infinito abhorrente intellectu humano, in pluribus explicandis corporum Phænomenis, ad bina universaliora ista naturæ inprimis, hinc & artis, illius imitatricis instrumenta materialia quasi mechanica, minima acidi & alcali confugere omnino necesse habemus. Quæ omnia & isti agendi facultati corporum, horumve partium, respectu cuius in animalium præsertim hominum corporibus, nunc alimentorum, nunc medicamentorum, nunc Venenorum nomine veniunt, applicanda sunt. Quatenus illa, ratione materialis s. mechanicæ secundum minima texturæ, partium nostri corporis texturam & constitutionem, vel conservare, vel immutare vel destruere valent, quas actiones necessariò nostræ cognitionis sensualis, hinc & intellectualis respectu, varii conceptus & notiones multiplices comitabuntur, quarum occasione tot qualitates in istis objectis vulgò statuuntur, quot attributa respectiva in iis deprehendere licet: quod ut perquam inconveniens est, ita multò magis, multiplici errori ansam subministrare solet, si ex quatuor elementorum horumque primis qualitatibus, earumque Syzygiis particularium istarum qualitatum originem, & operandi modum derivare velimus. Illustrat hæc omnia ut unicum in medium producamus, *Opium*, vi suâ polychresta, nec unquam satis laudatâ, qua & somni nobis dulcedinem conciliat, & doloris sive lenimen præstat, & quævis in Republicâ nostrâ microcosmicâ turbata pacatiora reddit: cuius singularissimæ dotes, dum ab uno frigori ejus summo adscribuntur, quod tamen calidum intensè ab alio affirmatur, dici nequit, quas lites excitant, de Lanâ caprinâ omnes. Quas ut inpræsentiarum missas faciamus, vis ejus diaphoretica nos monet, quam solam considerare est animus cui cœpto supremus anuere velit *Archiaters*.

CAP. I.

Effectus Opii in partes contentas considerat. **Thef.**

Opium quasvis excretiones sistit, præter sudorem, idque nec in partes solidas nec in partes fluidas agendo, sed saltem spirituum animalium impetum refrænando,

§. I.

Gravissimè licet decumbant ægri, & pessimo versentur in statu, modo somni blandâ frui datum sit illis quiete, præsentissimum solamen, & levamen exoptatissimum ex eo percipere assolent, adeo *ut arcanum in Medicina, supra omnes gemmas & Lapidés pretiosos*, meritò somnus audiat *Crollio; Basil. Chym. c. 7. p. 198.* Nam præter alios usus, & hoc simul ex eo sperare licet beneficii, quod juxta tritum Practicorum axioma, *somnus omnes fluxiones, excepto sudore sistere soleat.*

§. II. De somno naturali quod hic asseritur, hoc ipsum de eodem, quatenus artis beneficio per soporifera remedia, quorum antesignanum est Opium hujusque nunquam satis laudatum Laudanum, adeoque de ipsis etiam auxiliis somniferis affirmandum pariter venit, quod hæc ipsa præter suavem ad somnum propensionem, quosvis humorum motus cohibere, & specialius quasvis excretiones præter sudorem compescere soleant.

§. III. Quotidianæ hoc debetur experientiæ, quæ tam de naturali contentorum in corporeâ nostrâ machinâ motu, hoc confirmat, quam vel maximè de p. naturali eorum, vel in certa loca intra corpus effusione, vel per certa loca extra corpus excretionem idem ostendit. Equidem naturalem contentorum fluxum per alvum & vesicam non solum cohibere aptum natum est opium, sed ipsum etiam sanguinis in orbem reditum sedatiorem suo usu reddit, cum pulsus exindè factus rarior & tardior, quam ante ejus exhibitionem fuerat, quietiorem sanguinis circuitum innuat, & respiratio ipsa quoque minor & minus frequens exinde reddita, moderatæ magis per pulmones sanguinis trajectionis testis adfit.

Sub

Sub quo sanguinis blandiori fluxu & refluxu, lymphæ quoque tardior necessario sequitur motus, proptereaque ex opiatorum usu subinde faucium ac Lingvæ aliqualis ficitas, & fitis urgentia observari solet, minus copiosâ salivali lymphâ illas eluente. Quin imò, in tantum etiam cohibuisse contentorum corporis reciprocos fluxus, ad vitam continuandam summè necessarios, opiata observata fuerunt, ut penitus cessantibus his ipsis, vita cum morte commutata fuerit. Ob id scilicet tam sollicitè monent Practici, ne nisi sub aliquali adhuc virium robore, remedia istiusmodi, nec nisi exactissime correctâ, propinentur.

§. IV. Evidentiora sunt longè, quæ sub p. n. contentorum corporis motu ab opiatis contingunt. His & vomitus & diarrhæa auspiciato supprimuntur, dysenteria graviore absque opio succurrere difficile, ne dicam impossibile est, non secus ac Cholera. Sanguinis quæ fiunt, eò periculosiores effusiones, quo vitæ nectar immediatè magis exhauriunt, per quæcunque loca, sive alvum, sive vesicam, sive nares, sive os, sive uterum, &c. frequenter ab Opii vi compescuntur. Diabeticorum urinarius nimbus per Opiata sistendus venit. Quas lymphæ effusiones catharrales inducunt affectiones, præsertim thoracem cum asperâ arteriâ, (ceu quæ frequentiores magis illius patiuntur inundationes) affligentes, ab opiatorum vi promptè reprimuntur. Ipsa copiosior, etiam à Pio concitata salivatio per Opium moderamen patitur. Ut taceam februum universum exercitum, in corporis fluidis, præsertim sanguine, ferè omnia sursum deorsum miscentem, cujus impetus ferociore & reprimat Opium, ac refrænât in continuis benignis, in malignis verò utramque faciunt in cura paginam, ut loquitur *J. D. Horstius judic. de Chirurg. Infus. p. 47.* Dum intermittentium paroxysmos sensibiliter repellit, rigores potenter minuendo, & cætera symptomata mitigando.

§. V. Sed in omnibus his contentorum ab opio quoad sui motum factis immutationibus sudor superest, qui tantum abest, ut ab Opiatis sufflaminetur, ut potius strenuè & profusè proliciatur, tam ab iisdem solitariè assumtis, quàm aliis præsertim diaphoreticis additis, quorum agendi potentiam, mirum quantum opium intendere satagit, adeò ut inter sudorifera excellere Opium dicatur

Walke

Waleo tr. meth. medend. p. 65. cui constans Practicorum concentus omninò suffragatur, & ante Eum jam notarunt, tam Germanorum Plinius Gesnerus, in Epist. l. 2. p. 61. & 69. quam Platerus in Obs. l. 2. pag. 491. & l. 3. pag. 633. & 727. Conf. Hochstettius decad 3. cas. I. Schol.

§. VI. Considerandum jam ante omnia, quæ ratione priores illos, liquidorum motum sistendi effectus perficiat Opium. Ubi inprimis observandus venit duplex in Medicina corporis nostri hydraulico-pneumatica contentorum sive humorum motus: Localis unus, sive progressivus, alter intestinus sive plus minus fermentativus. Localis, totius molis liquidæ per suos ductus & canales est translatio, respectu cujus in sanguine Cordis musculus antliæ vices subit, transvasando ex venis sanguinem per medios pulmones in arterias, præter quod officium, an aliud præterea sanguini conferat beneficium, meritò dubitatur, saltem hæcenus ignoratur. Intestinus ille secundus, est minutarum illarum contenta nostra liquida sive humores componentium particularum continuus reciprocus motus, ratione cujus non tantum in fluiditate continuâ conservantur eadem, sed etiam fermentationis & turgescentiæ, tam naturalis quam p. naturalis, & inde natæ multiplicis alterationis & immutationis, secundum minutarum istarum particularum Syncrism, diacrisin & metastasin, subeunt vicissitudines, undecunque etiam, minutarum illarum continuatus dependeat principaliter motus, ut ut Θ ium sic dictorum varietas, præsertim acidi, instrumentaliter plurimum omninò conferat.

§. VII. Intestinum hunc motum ab Opio suppressi, à nemine hæcenus assertum fuit. Ac obstat exilis ista, aliquot saltem granorum dosis, quo minus Crasin materialem illorum immutare, & consequenter dependentem ab illâ intestinum motum sistere, plus minus valeat: de quo pluribus infra. Quatenus tamen, ut ex sequentibus patebit, localem humorum motum refrænât, & suppressit plus minus, etiam ad intestinum motum, ab illo certâ ratione, quoad aliquam modificationem dependentem, non nihil moderandum conferre poterit: præsertim si ex confluentiâ quorundam liquidorum, hic ipse vel oriatur Primariò, vel ab iis certâ ratione intendatur, qualis est Chyli cum felleis & pancreaticis liquidis,

liquidis, sanguinis cum his ipsis & lymphâ: &c. Hac enim ferè ratione, ex parte & febrium impetum nonnihil compescere, & intermittentium præsertim plura symptomata refranare, probabile est.

§. VIII. Localis ergò speciatim est motus fluidorum, quem Opium plus minus sistere valet. Ut quando superiori anno, Juveni ex incautius hausto Vino emetico giali, in hypercatharsi ultra 14. dies adeò copiosâ, ut secessuum numerum referre, (mendacii suspensionem declinans) non libeat, essentia theriacalis cum dimidio eff. Opii propinata, præsentaneam opem, 40. saltem guttarum dosi attulerit. Circa hunc motum localem tria consideranda veniunt: 1. ipsum fluidum motum: 2. pars Organica, à qua & per quam instrumentaliter movetur: & 3. spiritus impetum faciens, à quo principaliter omnis oritur motus. Unde unius vel alterius horum trium respectu, Opium vim suam exercere, omnino necessarium erit.

§. IX. Humores fluidos quod attinet, horum motum, quâ talium, cohibere nequit opium. Locali in motu, fluida illa passivè se habent, & quæ naturali impetu, deorsum saltem ruerent, intra certos corporis canales coercita, secundum horum conformationem, pro moventis impetu undiquaque distribuuntur, adeòque supra & infra nesciunt, suntque tam in fronte, quam in pedibus, ut de sanguine loquitur *Helmont. tr. Terra: §. 7. cum quo conf. Eruditiss. olim Patavinorum Sanctorius: in Meth. Vit. Error. p. 710. & 874.* Opium ergò talem motum, quomodo in his fluidis inhibebit, dum alieno ipsi subsunt & parent imperio. In quem scopum finge, occasione speculorum antimonialium, cum Vino infusionis croci metallorum aut Vitr. g haustorum, & Vomitus multiplicitatis materiæ, & variarum sordium secessus provocari, quibus quocunque modo a. quanto societur opium, quid adjumenti hoc conferet fluido, quâ tali, siquidem hujus mole obrutum & abreptum, simul evacuabitur; Nam consistentiam fluidi, ab Opio minuari immediatè, nondum hætenus compertum fuit. Adeò, ut Opium fluidorum motum cohibeat, absque ullâ in fluida ipsa actione.

§. X. Considerandæ jam partes solidæ, quâ tales, an harum ex affectione ab Opio susceptâ, illæ in contentorum motu alte-

rationes dependeant, cum ab his moveri liquida, & modo §. 8. dictum sit, & experientia ipsa commonstret. Sed quò minus & harum respectu, Opium sistat contentorum Lationes, patet non solum ex parva istâ dosi, quâ propinantur, (de quo infra), quæ non sufficiens est, ut partes solidas tam notabiliter in suis functionibus motivis cohibere queat, sed etiam ipsæ solidæ partes instrumenta-liter se habent, ad fluidorum motum, quatenus principium movendi ex se ipsis non habent, sed ab alienâ potentiâ, ceu organa saltem moveri & ipsæ soleant. Ad hæc, quâ ratione in eas agit Opium, an ratione texturæ illarum materialis, & inde natarum multiplicium proprietatum sensualium sive temperaturæ, an ratione conformationis suæ mathematico-mechanicæ, ratione cuius in esse organico constituitur? Non ratione hujus, cum nullum immutatæ organisationis seu conformationis ab Opio inductæ innotescat vestigium: pariter atque in ipsa texturâ materiali, quâ tali, & inde natis qualitatibus temperaturaque, ab Opii usu, ulla immediatè facta mutatio haud apparere soleat.

§. XI. Dum ergò Opium proximè, nec in continentes seu solidas, nec in contentas partes seu liquidas, harum motus, & inde natas excretiones sistendo agat, supersunt spiritus, sive impetum faciens Hippocratis, quos consideremus, quid hoc in negotio vel agant, vel patiantur ab Opio. Hi scil. sunt, animales speciatim appellati, qui fibrarum motricium beneficio, omnis in corporis Oeconomia localis motus existunt autores primi. Hi Rotæ sunt suprema sive magna, quæ alias Rotas in corpore humano (tanquam artificiosissimo automate) circumagit, ut eleganter loquitur *Illustr. B. de Verulamio: Inst. V. §. M. p. 94. 193.* Hortum ergò quamdiu viget impetus elasticus, etiam fibrarum motricium ritè fabricatarum tonus, & inde dependens tam ad externorum objectorum promptissimè recipiendam impressionem sensilem proclivitas, quam continuus ad motum nixus, debito in robore vige-bunt, adeoque quamvis partium continentium localis motus, cum contentarum promptissima undique distributione, quin &, pro occasionum varietate, in ordinatâ commotione & nonnunquam exclusione continuabit. Sufflaminato autem nonnihil spirituum illorum impetu motivo, & inhibito quoadatenus radioso illorum influxu

influxu, cessabit etiam proportionaliter fibrarum tonus, remittet unà sensilium facilis receptio, & langvescet fibrarum motivus nixus, adeoq; contentorum hinc sedatior longè ac tardior superveniet fluor.

§. XII. Refranat hunc spirituum impetum, & segniores quasi reddit eosdem Opium, quod notissimi ejus in corporibus nostris effectus, *somnolentiae* & *indolentiae* testantur. Ibi langvescens spirituum impetus, minus vigorosè per universum systematis nervosi extenditur, unde praesentes licet undiqve, non aequè sufficientes tamen pro sensationum & motionum externarum obeundis muniis esse solent. Hinc flaccescente fibrarum sensilium Tono, haud aequè validè ab objecto licet intensiori vibrari poterunt, unde nec spirituum jam in Elatere suo remittentium sufficiens percussio ad primum commune sensorium fieri, nec fibrarum dolorosè commotarum superveniens spasmus ordinarius & convulsiva tensio procedere poterit. Sub quo spirituum aliquali quasi stupore, per Opium inducto, & sensationes externas, & motiones pariter locales, tam partium solidarum, quam contentorum in illarum alveis fluidorum remittere insigniter, necesse erit.

§. XIII. Et horum duorum effectuum ratione, *torpescientis* nempe *tactus*, & *remittentis* fibrarum motricium *Toni*, accidit, quod Opium quosvis humorum motus sistere, & speciatim quasvis excretiones, sudore excepto, compescere soleat. Hæc duo enim ferè in quovis tam naturali, quam p. n. contentorum motu sunt obvia, partis scil. moventis irritatio, & hinc fibrarum ejusdem motricium contractio, indeqve fluidorum contentorum multiplex motio. Nempe quotiescunqve pars quædam, sensu molesti vel noxii infestatur, fibrarum sensilium inordinata & vehementiore vibratione, spirituum ad eam provocatur impetus, à quibus aucta & plus minus spasmodica earum tensio perficitur. Contractis sic fibris, vasa quoq; tam sangvifera quam lymphatica, aliaqve, & quicunqve partis meatus stringuntur plus minus, indeqve vel remorato contentorum transitu, horum circa locum ita affectum stagnatio, unde superveniens tumor, vel copiosior per vias aut confvetas, aut insvetas, apertas tamen vel facilè aperibiles, pro circumstantiarum ratione, effusio.

busvis tam ipsius sanguinis, quam solidarum partium à nutritione privatâ, ex materiæ necessitate relictis superfluis aut effœtis, & eatenus excrementitiis particulis imbibitis onerato: hinc 2. qualis cutis ejusque pororum, seu sudoris cribrorum necessaria sit conditio, pro transmittendo ritè sudoris latice, ejusque promovendâ plus minus excretionē.

§. III. Prius cognosci haud poterit melius, quam si ratio habeatur attentè eorum, quæ in spontaneo sudoris profluvio, sub exercitiis ac motu corporis, subsistentiâ in loco calidiore, &c. cuiusvis obvia sunt, & quadruplici Phænomenon non differentiâ terminantur. Pulsus scil. 1. semper celerior & frequentior, rapidiorem sanguinis per cor & universum corpus motum ostendit, (sive spirituum corpus musculum moventium immediatè, sive sanguinis cor pro crebriori motu stimulantis occasione eveniat) quibus adjuncta, ejus magnitudo, intensiorem turgescentiam & fermentativum, motum auctum innuit: quæ ipsa necessariò, ex intestino particularum in sanguine motu, præsertim acidarum cum aliis alcalinis & terreis, concitatiore 2. sensilior totius corporis calor ac æstuatio comitatur. 3. Supervenit his habitus corporis exterioris & rubor, & mollities, & aliqualis turgescencia, siquidem sanguis taliter alteratus, undique per quævis capillaria celeriori trajectiori quidem penetrat, sed langvescente nonnihil, circa hæc ipsa impellentis impetu, vix tam promptè à venulis excipi poterit, quin ulteriori per arteriosa vasa affluxu, aliquali subsistentiâ copiosius solito partium solidarum poros undique repleat, indeque ista Phænomena exhibeat: unde 4. penetrans undique latex aquosus, sub tali sanguinis alteratione & inprimis intensiori exæstuatione, & ipse rarefactus, & quasi porosior factus, adeoque imbibendis ex sanguine & abstergendis ex solidis partibus quibusvis heterogeneis, præsertim Θ inis particulis aptior redditus, faciliè quæ datâ portâ prorueret, & speciatim per cutim transcolari potest. Uterque ergo motus sanguinis, tam circularis, quam fermentativus, ille quidem celerior, hic intensior, sanguinem sub sudore necessariò attenuatum, resolutum, & quasi liqvefactum exhibent, cum non nisi tali sub sanguinis statu, illa ejus Phænomena apparere queant. Unde etiam propriissimè dicta sudorifera, nempe Θ ia vol. tam manifesta quam

quam occulta, tam libera, & sui quasi juris, quam in ∞ concentrata, non nisi tali sanguinis in consistentia sua & texturâ alteratione sudorem provocare videntur. Attenuatus ita sanguis, hoc ipso simul disponitur, ut feri, communis istius alimenti & excrementi vehiculi, facilem secessum & promptam separationem patiatur.

§. IV. Cutim quod spectat, huiusque sub sudore constitutionem, observanda venit curiosa ejus & artificiosa structura. Est hæc rete sanè mirabile, ex fibris arteriarum, venarum, nervorum & tendinum variè inter se complicatis contextum, ita tamen ut nervoso generi, plusquam venoso in sua structura acceptum referat, tanta & nervearum & tendinosarum fibrarum copia, cum intertextis arteriarum venarumque capillaribus, ut exilissimis sic numerosissimis gaudet. Necessario v. in taliter constructa corpus investiente tela, foraminula meatusque complures extabunt, ex quibus creberrima duo emergunt corpora: *papillæ* primo loco pyramidales innumeræ, nervorum scilicet extremi fines, horumque fibrarum ultimæ portiones cutim perforantes conglobantur, & ita in extimam cuticulam usque definunt, genuinum scil. tactus organum, quas oculatissimo debemus *Malpighio, tr. de extern. Tact. Organ.* secundo loco observanda sunt *Lymphatica vasa*, excretoria copiosissima, ex glandulis miliaribus, cuti sive substratis sive simul intertextis enata, quarum ratione interior cutis substantia, *Lindano* carnea asserta, à *Willisio* potius glandulosa statuitur, *Pharm. Rat. Vol. 2. §. 3. c. 5. p. 461.* Disperguntur excretorii hi tubuli in universo exteriori corpore, perque eos sudorum rivuli, quorum fontes illæ sunt glandulæ intercutanæ, confertim adeò effluunt. Sanè, non sensibilis tantum transudationis, sed etiam insensibilis transpirationis officinas has ipsas esse sunt, qui existimant, ut ut triplicem viarum per quas aliquid in superficiem corporis exponitur, differentiam explicet *Pechlinus: de habit. & color. Æthiop. p. 87.* quod ipsum tamen ulterius rimari, ad præsens minus facit institutum, cum circa sudoris scaturiginem saltem occupari simus.

§. V. Communis his vasis excretoriis, eorumque orificiis, cum aliis in corpore nostro obviis colatoriis officinis affectio erit, ut & aperiri & claudi queant, adeoque transmittendo humori faciliorem vel difficiliorem transitum concedere. Cuius asserti huius
veritas

veritas obvia erit, alterationes, quæ peripheriæ corporis cutaneæ sub tempestatum mutationibus accidunt, consideranti; Æstivo tempore & hiant apertius meatus isti, & continuâ laticis transmissione, madescit ordinariò corpus, hinc vehiculi aqvos per cutim factâ traiectione rarior & parcior mictus: ast dum hyberno gelu quælibet rigent, & rigidior, saltem asperior, deplumati anseris ad instar, evadit cutis, & conclusis istis meatibus, copiosior Urina secretio supervenit. Manifestum idem evadit, ex alvi majore lubricitate, occlusionem meatuum sudoriferorum supervenienti. Memoranda ob id *Gabelchoveri*, Practici multæ experientiæ, cent. 3. cur. 73. annot. p. 122. est sententia, qui sunt densæ texture, & habent cutim spissam, & poros arctos, sæpius quotidie egerunt, quam qui poros habent apertos, ex quibus vapores & humiditates possunt resolvi, egestionibus exsiccantur, & corpora sunt magis constipata. Hinc ergò colligi potest, quare in fine æstatis, & in principio autumnii, fluxus alvi sæpius accidant. &c. id quod propriâ experientiâ convictus etiam ingenuè fatetur *Malpighius*: c. 1. p. 43. & 40. In his casibus, non liquidi quâ talis, discernendi, sed organi secretionis saltem est diversitas, quo in peripheria corporis occluso, per similia in intestinua hiantia, & ipsa glandulosæ texture colatoria, quæ eleg. demonstrat *J. J. Peyerus*: de gland. intest. fit excretio. Ob id sedulò in praxi, fluore alvi quæcunque correptorum, dedi semper operam, ut pori meatusque cutis, quantum possibile serventur aperti, & corpus ad diaphoresin blandam continuò sit dispositum, quo ipso non leviter sufflaminantur enormes istæ alvi dejectiones, sed etiam, si quæ successivè effervescat febricula, fausta istâ contentorum corporis, per poros cutis transpiratione extingvitur. Adeò per plurium seculorum ætatem, hæc foraminum intercutaneorum vel hiscentia, vel conniventia fuit observata à Medicis, ut non ultimam febrium causam, in pororum cutis occlusionem rejecerit *Galenus*; & per experientiam convicti Practici fateri necesse habeant, nullam febrem tutò, & absque recidivæ metu judicari posse, quæ sine sudoris evacuatione deferbuerit.

§. VI. Urget jam nostram meditationem, unde nunc patientes, nunc conniventes sint isti transfudationis meatus excretoriique tubuli. Variæ equidem se offerunt causæ, tam connatæ,

quas

quas inter est naturalis cutis textura vel rarior vel densior, quam acquisitæ, partim per consuetudinem, secundum varium rerum, non naturalium usum, partim per ægritudinis p. n. alterationem: unde meatus dicti vel ex staminum fibrosoforum tensione nimia, turbari aut obliterari, vel ad motis aut excretis variis constringi, arrodi, vel iisdem viscidioribus aut glutinosioribus obstrui possunt. Præcæteris, ceu frequentior causa, considerata venit Tubulorum istorum, imò, ut probabiliter arbitror, & ipsarum glandularum, à fibris nerveis contractis, occlusio, vel ab his relaxatis reclusio. Tendinosum nempe maximam partem stamen esse & fibrosum, quod cutim constituit, supra insinuatum fuit: unde pro nervearum & tendinosarum natura, non sensui saltem tactus externo, cui illarum extrema papilliformia sufficiunt, sed etiam motui cuidam dicatæ erunt, eoque pro fibræ motricis naturâ, abbreviationis seu ut vulgò dicunt, contractionis & relaxationis: unde necessario tubuli isti excretorii, & ipsæ simul glandulæ nunc stringi, adeoque has comprimi, illos coarctari, nunc relaxari, & has sic porosiores, illos patentiores reddi, necesse erit. Argumentum hujus rei, & externus tactus & interna imaginatio suggerunt. Quoties vel frigoris, vel ingratae humiditatis occurrit contactus, mox corrugari cutis, pori claudi, anserinæ pellis facies, hinc emergere solet. Evidentiori exemplo, avium plumæ, feliumque pili hoc repræsentant, dum frigoris occurso, erectiores situ, animalia dicta hispidiora apparere faciunt, fibris istis inter cutaneis nerveis, cutis poros sui contractura stringentibus, & simul plumas ac pilos ex obliquo seu declivi situ in rectam magis lineam erigentibus. Imaginationis vis, ut per totum microcosmi regimen se diffundit, ita & extremos ejus limites attingit: tantum tamen non quotidie occurrit, ut ex rei vel horridæ vel terribilis, aliusvè similis, vel simplici saltem narratione, præsertim in delicatioribus, mox cum horroris, aut saltem frigoris quodam sensu, peripheria corporis undique contrahi, pori arctè claudi, cutisque in anseris faciem corrugari soleat, quasi omnes, quotquot occurrunt, portas, ab hostili insultu præmunire velit, conservationis suæ provida Natura. Observavit fanè *Malpighius*, c. l. p. 19. *in extremo digito, cuticulâ per admotum ferrum detractâ, ubi sudoris ista vasa excretoria hiant, con-*

vexam quandam pelliculam, interiora versus, non absimilem cucurbitulae, extendi, ad edendum fortè valvula ministerium, ut interdum tensa, detineat sudorem, & relaxata, exitum permittat: id quod ad praesens negotium illustrandum simul non parum facit, ut ut clarior & ulterior per experimenta anatomica confirmatio adhuc in hoc passu expectanda videatur. Ad hæc modo laudatus Autor, c. l. p. 39. ad miliares istas sub cute glandulas, per transversum excurrentem nervum hiare, asserit: præter alios usus, ob id primariò, ut excretionem per dictas glandulas, nunc eas stringendo, aut laxando, certâ ratione moderari possit.

§. VII. Sed in coarctationis vel relaxationis hoc negotio, tam glandularum, quam tubulorum excretoriorum, fibræ istæ cutaneæ, non nisi instrumentaliter se habent, ipso impetum faciente, spiritu scil. influo, speciatim animali dicto, ceu principali agente, id muneris exequente: unde & vel externam sensationem, vel internam imaginationem, utrobique spirituum animalium motum prævium, & ad cutim concitatum impetum sequitur saltem talis strictura nimia, aut relaxatio. Nempe uti à spiritu animali & sanguine vitali, tonum debitum seu naturalem tensionem obtinent, indeque & irritari passivè ab objectis minus proportionatis, & simul iisdem reniti activè valent, ita etiam hujus Toni ratione, & ipsa cutis, ejusque pori, vel arctius stringi, vel laxius dilatarì possunt.

§. VIII. Ex quibus hætenus prolixius declaratis, vel suâ sponte patet, ex parte cutis pro sudoris-transmissione, hanc saltem necessariam esse conditionem, ut meatibus quibusvis, & tubulis glandularum patulis, ob fibras nerveas intercutaneas, relaxatas, adeoque cute existente plus minus, molli, rarâ, porosâ, undique sudor ceu per cribrum, aut filtrum excerni & transcolari queat.

§. IX. Præmissis hisce, Opium examinandum, & quid vel sanguinem alterando, vel afficiendo cutim valeat, perpendendum, quod citra ejus materiale texturam, ex seminalibus primordiis natam, & inde varias ortas proprietates, & in alia corpora respectivas actiones, exactè evolutam, fieri haud poterit. Offert se hic in primis expertus per ignem Philosophus, *Helmontius*, qui tr. *Duumvirat.* §. 8. p. 275. se in Opio salem aerem sudoriferum, & amarum aleum invenire, longè ab Opii odore recedens attamen soporiferum. asserit:

asserit: quod repetit: tr. *de Lithias. c. 9. §. 87. p. 728.* dum inquit: *quin imò, nec soporiferum in Opio friget, ☿, sed valde amaricat, ejusque ☊ aere est, & sudoriferum:* adeò ut 2. primaria, principiata elementaria in Opio consideranda sint, ☿ soporiferum & ☊ aere sudoriferum dictum, ex quorum alterutro vis diaphoretica derivanda veniat.

§. X. Sanè Opium pro ratione succorum inspissatorum, ex vegetabilibus, gummosum concretum est, sed quod ceu nucleum medicamentosum, resinam in se complectitur. Resina hæc, est proximum virtutis tam somniferæ, quam diaphoreticæ subiectum, unde & S. V. mediante ex Opio extrahi, & hoc ipso, ceu appropriato in texturâ menstruo simul exaltari solet. Resinæ, concreta sunt, singulariter concentrata, & ex pluribus diversæ naturæ minutis corpusculis invicem arctè complicatis contextæ. Nempe quod in sicca consistentia resinam refert, hoc ferè totum, per Δ m liquefactum seu attenuatum & resolutum, ☿ ☊. existit. Res clara est per experientiam, quæ ex ☿ ☊. atis, per spirit. ☊i, rectif. vel per ☿ ☊. li, nunc resinam perfectam, ut in ☿ ☊. anisi, aut pingvedinis humanæ, nunc concretum therebinthinatum, ceu resinam liquidam ut in ☿ ☊. therebinth. nucis mosch: juniperi &c. repræsentat. Sicut idem manifestum evadit, si ex lignis medicamentosis per S. V. probè rectificatum essentiam extraxeris, quæ facili labore vel cum ∇ com. præcipitando, vel S. V. abstrahendo in resinam redigitur, ipso residuo ligno, per retortam Δ e aperto, more solito desillato, nullum vel parcum ☿ supeditante, quod alias copiosum & penetrans admodum fundebat, teste, præter experientiam, Willisio: tr. *Pharm: Ration. p. 1. §. 5. c. 2. p. 214. & deferment. c. 2. p. 16.* Jam vero ☿ ☊. ata, quæ mutata consistentiâ per aliqualem coagulationem resinas exhibent, nil aliud esse deprehenduntur, quam ☊ia vol. à pingvi occultè acido concentrata. Comprobant hoc non solum plura (nam de omnibus specialis. adeò nondum facta experientia) ☿ ☊. ta, v. g. ☿i, therebinthinæ, C. C. &c. quæ mediante cum alcalibus fixis digestionem, in ☊ vol. abeunt, sed etiam fuligo, ex talibus ☿ ☊. is maximam partem constans, ☊e vol. ☿ ☊. o turgida. Nam quod sub clauso vase ☊ando seu per Δ m liquefciendo, abit in ☿ ☊. empyrevmaticum, hoc in aperto

Δ e de flagrando abit in fumum & hinc maximam partem fuliginem. Hæc fuligo præter Phlegma acidum suggerit spiritum urinosum, & $\ominus$ vol. acerrimum manifestum, & $\oslash$ empyreumaticum, simile $\oslash$, ex ligno alias $\oslash$ ando. Scilicet quantum pingvedinis, $\ominus$ vol. in resinam alias colligantis concremando destructum fuit, tantum $\ominus$ vol. contagio $\oslash$ so adhuc affecti haberi potest, quantum v. resinæ attenuatæ, $\oslash$ o propter defectum deflagrationis haud liberatum fuit, $\oslash$ fuliginis constituit. Scil. ut rectè loquitur *Helmont. tr. Complex. & Mist. Elem. figm. §. 33. p. 89. Fuligo, est partim $\ominus$ vol. concreti, præservatum ab inflammatione, propter ∇ æ evolantis commistionem, partimq, est $\oslash$, quod evolandi celeritate combustionem præterfugit.* Tandem compertum est, Vegetabilia aromatica, & quæ per vesicam simplici $\oslash$ atione $\oslash$ $\oslash$ suggerunt, eadem fermentata, subministrare illorum loco spiritus ardentes, ceu olea attenuata & in essentiali Phlegmate soluta, putrefacta verò, suggerere $\ominus$ ia vol. urinosa, satis copiosa, istis animalium $\ominus$ ibus vol. similima, oleosæ nempe pingvedinis resolutæ per putredinem, adeoque sic simul acidi enervati, occasione. Ut adeò ferè concludendum videatur, Resinas & $\oslash$ a, essentialiter non nisi consistencia differre, utraque verò esse $\ominus$ ia vol. $\oslash$ sa, seu $\oslash$ i beneficio, ratione occulti hujus acidi, paulò intimius concentrata.

§. XI. In simili concreto resinoso, cum consistat vis opii, tam anodyna, quam diaphoretica, dividere illud, & utrique effectui, distinctum suum efficiens tribuere satagit *Helmontius*, ut ex supra allegatis manifestum est, adeoque $\oplus$ i vim somniferam, $\ominus$ i vol. acri sudoriferam adscribere. Equidem negari haud potest, $\ominus$ ia vol. præsertim $\oslash$ sa, potissima esse, & efficacissima diaphoretica, eoque potentiora, quo acriora & penetrantiora, quæ effectivè sangvinem alterando, & quasi dissolvendo, sudoris rivos profundi faciunt, ut supra §. 3. insinuatum fuit, & per experientiam hætenus confirmatum. Sed pro hoc effectu requiritur omninò determinata, eaq; tanta eorum dosis, quæ universæ massæ sanguineæ ad plures libras ascendenti, vel immediate, vel (si hoc minus placeat) mediatè (per præviam fluidorum in primis viis alterationem) alterandæ, plus minus sufficiens sit: quæ ad gr. xv & γ j. subinde ad ʒss extenditur; sed Opii sive crudi, sive quocunque modo præparati

rati dosi medicamentoſa (nam de conſuetudinis legibus & alimentis & medicamenta multipliciter determinantibus, non attinet dicere) ultra 2. l. 3. gr. ad ſummum haud extenditur, rarò ſiquidem hanc ſuperare ſolet Medicus, ſæpius infra ſubſiſtere, cum vj. grana funeſta admodum obſervata fuerint. Sanè, ſicut non intelligibile eſſe rectè *Helmontio* dicitur, *tr. Duumviratus §. 5. quomodo unicum opii granum, ſat frigoris in ſtomacho cauſetur, ſatque vaporis actualiter frigidi in caput egerat*: ut nempe ex Veterum quorundam aſſerto, ſomnum inducat; ita pariter haud conceptibile exiſtimo, quomodo unicum alterumve opii granum, etiamſi purum $\ominus$ vol. eſſet, ſanguineam maſſam, quocunque modo alterare, & ſudorem provocare poſſit; Niſi continuato diutius opii uſu, ſucceſſive alteratio quædam ſanguini, & inde derivatis cæteris ſuccis inducatur, ratione cujuſad ſudoris vel urinæ uberioſam, diſmiſſionem plus minus diſponatur: uti exempla à *Williſio* adducta, *Pharm. Rat. p. 1. §. 7. c. 1.* oſtendunt.

§. XII. Accedit & hoc, quod ipſum propinatum opium neceſſario quasdam, plus minus tamen in viis primis ſubeat alterationes, tam in Ventrículo quam duodeno, unde ſi non infringi, certè non exaltari continget ejus efficacia. Hinc enim quorum ſtomachus acidum digeſtivum intenſius ſpirat, minus ab opio alterari ſolent, quia hoc magis ſubigitur, vel ab acido quaſi caſtratur. Unde nec adeo commodè Opium, quamvis humorum acrimoniam corrigere vel infringere dicitur à *Sylvio*: l. I. prax. c. 15. §. 26. 27. 37 & 48. obſtante exilitate doſeos, pro notabili adeò effectu, etiamſi repetitis quoque vicibus propinandum foret. Ut taceam alias rationes à *Williſio* P. R. Vol. I. f. 7. c. 1. p. 291. allatas.

§. XIII. Haud equidem me latet, minima ut plurimum maximorum morborum eſſe initia, & mole minimum corpusculum, maximos effectus præſtare poſſe: atteſtantibus id apertè, alia ut taceam, venenis, in minimâ mole pernitiem univerſo corpori minitanti- bus: confirmantibus hoc contagiis, ſub minimo & nullo perceptibili ſenſuum miaſmate, univerſam corporis œconomiam turbantibus, tam acutos, quæ excitant morbos, ut febres malignas, quam quæ chronicos, ut in lue ſcâ & ſcabiæ manifeſtum eſt. Ita è contrario, & minimum ſubinde eſt medicamenti, à quo maximus & inſignis

inſignis effectus pro univerſi ſalute dimanat, quod ſub reliquâ corporis cortice, tanquam exilis, ut ut pretioſiſſimus nucleuſ eſt reconditus. Sed iis remediis, quæ alterando contenta corporis, & ſangvineam maſſam in craſi & conſiſtentia ſolitâ (ſaltem ad tempuſ) immutando, operari debent, idque corporali ſeu materiali ſui miſcelâ ac contactu, qualis moduſ in opio, ratione $\ominus$ ſui volat. acris, putati ſudoriferi, omninò requiritur, iſta minimorum, quæ talium, maxima agendi potentia, minus applicari poteſt. Talia enim minima agentia, operantur ſaltem, vel quatenuſ vi alterativa & pluſ minus fermentativa immutare contenta, vel acutiſſima ſui textura irritare ſenſibilia ſolida poſſunt. Neutrum opio convenit: non irritat, d. irritationiſ ſenſuſ potiuſ tollit: non fermentat, quia nulluſ talis effectuſ veſtigiuſ in corpore obſervabile ejuſq; contentiſ eſt. Adeoque ad agentia iſta, maxima ſub mole, minima, referri nequit.

§. XIV. Equidem inaniſ videri poſſit ille labor, qui virtuteſ operandi ex certis ingredientibuſ ſeu partibuſ integralibuſ concretorum inveſtigare ſatagit, cum quolibet proprietateſ reruſ, & inde agendi qualitateſ, tam occultæ dictæ, quam manifeſtæ putatæ, fluere è gremio ſeminuſ, rectè dicantur ab *Helmontio*, tr. *progym. meteor.* §. 28. unde etiam non niſi à ſeminali virtute, tam viſ ſoporifera, quam diaphoretica opii derivanda erit, unde etiam *ſeminalem dormitivam vim* Opio adſcribit, iſ ipſe, tr. *Natur. contr. neſc.* §. 37. Sed ut ut agens ſeminale, in minimo fundatuſ ſit, cum ſui corporiſ ſaltem 2800. parſ eſſe dicatur; tamen cum enſ materiale revera exiſtat, adeoq; & generaliſſimiſ materiæ proprietatibuſ omnino obnoxiuſ ſit, (formali licet agendi poteſtate in concreti generatione inſtructuſ,) prætereaque corporuſ genitoruſ proprietateſ quæcunque, non niſi materiæ ſpeciatiſ contextæ beneficio immediatè explicentur ac ex ſpeciali talis materiæ texturâ immediatè fluant & non niſi ab illâ proxime dependeant. Pro ipſiuſ quoque principii ſeminaliſ conſervatione, certa materiæ cui ineſt diſpoſitio, ſeu textura materialiſ requiratur, quâ deſtructa, & ipſa viſ ſeminaliſ perit, unde $\triangle$ iſ ſeminuſ deſtructoſ dicitur, *Helmontio*, forſan quod ſeminale concretoruſ principiuſ, non niſi ſub ∇ eo deliteſcat tegmine, proxime ab $\triangle$ e quod retexitur.

Ipſæ

Ipsa denique rerum multiplices proprietates tam specificæ seu singulares, quam pluribus aliis communes, pro concreti textura materiali plus minus mutata & alterata, etiam & ipsa mutabiles existunt. Sanè ob dictas causas, vis corporum operativa, non nisi in certis materiæ, ex quibus constant, particulis, & specifica harum textura proxime investiganda venit, ut ut originaliter virtuti seminali, omnia ista adscribenda veniant. In Opio ergo, ut ut cum tota papavernia planta, & quibusvis ejus partibus, tam solidis quam liquidis, & quibusvis earum proprietatibus, à seminali potentia vis sudorifera & soporifera omninò dependeat, tanquam à primo efficiente, proxime tamen, in materiæ seminali seu formali per seminale ens facta textura, utraque consistit. Unde etiam pro mutatione texturæ illius Opii specialis materialis, secundum simplices mechanicas aliasvè communes modificationes, ab aliis agentibus factas tam vis sudorifera, quam anodyna v. g. castrari, per acida, aut nonnihil mitigari & corrigi per alcalia assolet.

§. XV. Cum itaque Opium nullum jus sit alterativum in sanguine, pro eliciendo sudore, proximum est, ut consideremus, quâ ratione cutim pro sudoris adjuvandâ excretionem afficere valeat. Quo in negotio aliud superest nullus modus, nisi ut tubulorum excretoriorum ac pororum aperturam, glandularum laxitatem, & hinc cutis raritatem promoveat, adeoque nervosorum staminum relaxationi inserviat. Jam vero ex supra ostensis c. r. §. 10 manifestum evadit, opium nullam partem solidam qua talem, adeoque nec cutim, in excretionis negotio adeo notabiliter afficere posse, adeoque nec fibrarum laxitatem, nec earundem contracturam efficere, cum huic operandi modo & rationes eadem, quæ modo contra ejus in sanguinem activitatem allata, repugnent. Necessariò ergo sequitur cum ipsum cutis reticulum afficere nequeat, nec contenta fluida alterare in spiritus animales, fibras cutis vario tono moventis opium saltem agere, & horum adeo ratione, sui que mediate saltem fibrarum laxitate, hinc cutis mollitie, laxâ glandularum spongiositate, & tubulorum excretoriorum aperturâ, sudoris profusionem præstare.

§. XVI. Supra scilicet explicatum fuit, c. r. §. 12. Opium usu, certam spiritibus animalibus quasi segnitiam & torporem, indeque in
moven-

2
200
mo vendis partium organicarum fibris langvorem induci, quo ipso vel spontè sequitur, eodem remedio & fibroforum cutis staminum tonum & tensionem adeò relaxari, ut flaccidiore hinc redditâ cute, & copiosius emulgere ex M. S. glandulæ, & uberius per tubulos excretorios excernere valeant. Paucis ut rem explicem, Opium per accidens, aperturam pororum sudatoriorum procurando, uberius sudoris profluvium emanare adjuvat.

§. XVII. Ut assertum hoc nostrum pateat clarius, somnus in confirmationem ejus accedat, qui promptissime sudores profluere facit spontaneos, etiam in iis, qui vigilantes tale quid haud sentiunt, aut interdum non absque labore & difficultate elicere valent, ut ut quasvis alias excretiones sistere soleat, ut jam supra monitum. Langvet in somno, spirituum impetus visque eorum elastica, unde debiliori radio emanando, & saltem motibus sic dictis naturalibus pro necessitatis vitalis saltem urgentia inserviando, minus tendere cæteras motrices fibras pro motu animali in partibus præsertim exterioribus valent, indeque tardiozem fluidorum motum localem hoc ipso procurant, qui ut ut cesset quibusvis aliis in locis, per apertiores tamen tunc cutaneos meatus, ex remittente fibrarum strigentium tono, uberius profluit, & sudoris latice corpus largiter irrorat. Somnum talem arte conciliant opiata, unde clarum erit, quod & ejus consequens, sudoris profluvium, modò contenta fluida ritè ad talem excretionem disposita fuerint, parili ex ratione superveniat. Hinc scil. opiatorum ex usu, sudor emanare vix observatur, nisi somnus illorum effectu vel obrepat, vel debita saltem quies aut indolentia, aut lassitudo quædam corpori, ejusque partibus concilietur.

§. XVIII. Illustrant præsens negotium similes spontanei Syncope Zantium pariter ac agonisantium sudores. Ut ut enim ex sanguineâ M. non æque hi elici soleant, *cum morientium sudor*, autore *Helmontio, tr. Latex humor neglect: non sit tam latex in sui natura, quantum ros alimentarius resolutus, cui mors imperat, quod patet, nam statim corporis habitus sedit, prout & in syncope.* Quod pariter de pavidorum & per terre factorum frigidiusculo maiore pronuntiandum. Non tamen, nisi ex pororum hiatu, à fibrarum relaxatione nimia, spirituum moventium, sive illas tendentium

dentium ex defectu, spontanei hi sudores erumpunt. Nempè jam olim Hippocr. *ſ. 5. aph. 71.* annotavit, quibus arida & dura cutis obtenditur, sine sudore moriuntur, quibus v. laxa & rara, cum sudore vitâ defunguntur. Hinc istis & urina interdum involuntariè perfluit, aut alvus absque præviâ admonitione secedit. Jracundis ex opposito, vel furiosis, sudor nullus, spirituum ob concitatiorem impetum, & fortio rem fibrarum tensionem.

§. XIX. Parili ex ratione, & magnis in doloribus præsertim capitis, aliarum vè partium vel sensilium, vel cum nervoso systemate singulariter consentientium, observavi, corpore etiam quieto existente nullum sudorem prolici potuisse, nisi forsan perniciosum, & quasi symptomaticum, eumque vel parcum vel saltem perficularem. Non secus enim, atque talibus occasionibus, ex continuatâ spirituum agitatione ac motu, somnus impeditur, etiam non interrupto eorum in quaslibet partes, adeoque & cutis porosa stamina influxu, fortior horum tensio, tubulorum sudatoriorum occlusio, & inde sudoris suppressio secutæ fuerunt.

XX. Ea, quæ nos ambientia sudoris profluvium evocare solent, modò dicta roborant. Eminent hic calor ambiens, tam stragulorum, quam hypocausti, aliove artificio inductus. Fundit eqvidem hic ipse & rarefecit corporis fluida, & ita ad excretionem sub sudoris forma, eadem potenter disponit. Sed hæc ratio sola haud satisfacit, quin considerandum simul videatur, caloris titillantem quasi motum, in tantum siccitatis conferre cutaneis fibris, in quantum molestiarum à frigore patiuntur: uti itaque hujus occurſu irritatæ fibræ tendi, hinc pori quilibet occludi solent, ita illius gratâ applicatione, demulceri sensus, indeque relaxari istæ, & ita sudoris portæ aperiri denuò videntur. Madeat enim, & tantum non diffuat sudore corpus sub stragulo, simul atque aëri liberiori hoc ipsum expositum fuerit, dictum factum, in naturaliter se habentibus obdurari sudoris fontes videas, utut internam sanguinis fluctuationem, tam fermentativam, quam progressivam pulsus adhuc commonstret, quam aura ambiens frigidior tam citò alterare non valet. Blanditiæ econtra moderati caloris, uti amicæ sunt, universo systemati nervoso, cui frigus inimicissimum existit, ita ejus occa-

sione minus tendi, potius relaxari plus minus videntur fibræ, etiam intercutaneæ, & tali occasione sudor promoveri.

§. XXI. Par ratio est illius Phænomeni, si sub sudorum effluxu, manus vel pes denudetur, & exponatur frigori, non raro sudoris rorem breviter evanescere observamus in reliquo corpore, aut notabiliter subindè saltem imminui. Contrarium fit, in difficilius paulò sudantibus, quibus calida, v. g. later calefactus, plantis pedum admotus, mirificè sudorum proventum adjuvat. Scil. mirabilis est membranarum universi corporis inter se, speciatim cutis cum omnibus suis partibus consensus, continuatam, quatenus constituit telam, unde una ejus extremitate affecta sensilius, & reliquam texturam simul idem quasi sentire & pati observamus. Sanè dum febrilis horror, frigusq; universam cutim convelli, aut crispari facit, tamen $\odot$ Ω . caryophyll. epigastricæ saltem regioni illitum, mirum levamen, & in universa corporis peripheria horroris remissionem procurare solet. Aut ergò per consensum partium quarundam circa ista præcordia, universa cutis febrili rigore riget, aut per consensum certè talium partium solum illitarum curatur. Plantarum præsertim pedum mirus cum universo systemate nervoso & partibus membranaceis quibusvis notatur consensus, dum pavimento frigido inambulantibus, aut alvum laxari, aut intestina torqueri contingit. Caput etiam cum imis his partibus conspirat, unde & illorum noxam caput sui dolore, quasi lugere videtur, cum pediluvia interdum hujus dolorem leniant, & suavi somno temperent. Prout ergò consensus talis ratione, cum brachio aut pede bene maleve affecto, reliqua cutis vel blando vel molesto sensu afficitur, etiam vel relaxari hinc sudoris tubuli, vel claudi & stringi solent plus minus: accedente tamen, simul ipsorum corporis contentorum sensili plus minus alteratione, & hinc pro transfudatione faciliiori vel difficiliiori dispositione, cum externa ista, æqualiter ferè tam nervosas extremorum partes, quàm qui per eas ex arteriolis in venulas circulatur, sanguinem, afficere videantur.

§. XXII. Corporis quies, quantum ad sudoris provocationem per medicamenta instituendam, faciliorem necessaria sit, ex eo patet, quod inquieti, qui sunt ægri, & membra totumq; corpus

inconditè jactitant, nunquam sudoris effluxum experiantur, etiam post generosissima propinata remedia. Crebriori enim ista jactatione membrorum, & multiplici ab objectis externis toties mutatis simul impressione, inæqualis spirituum provocatur motus, externam ad corporis peripheriam, quorum impetu stringuntur pori, & clauduntur sudatorii tubuli. Quiete autè ab opiatis conciliata, faustus ut plurimum sudoriferorum sequitur effectus. Optimè memini, Expertiss. istum Practicum, *B. D. Michaëlis*, in febribus malignis, si inquieti sint ægri, diaphoreticis, & alexipharmacis Opiata, & addidisse, & ejus imitationem nobis fvasisse, quod felicius tunc operari observentur sudorifera. Hinc memoranda est *J. B. Horstii Judic. de Chir. Infus. §, 17.* sententia, in febribus malignis petechialibus, variolis, &c. Opiata utramque paginam absolvunt, & hinc gravissimorum autorum consensu & experientiâ multiplici constat, maximè palmarium *Robur Theriacæ* &c. accedere *Opii miscelâ*. Nempe ut modo laudatus Vir differit, Opiatorum ♀, à quo spirituum motus efferos, & concitatoris sanguinis turbas, frenandi, domandi, & sopiendi vim obtinent, feliciter sudorem desideratum conciliat.

§. XXIII. Negari equidem nequit, sub fortiori corporis motu, vel exercitio, sudare omnes profusissimè: sed dispar planè hujus in sanis, ab illo, qui in lectis ex ægris eliciendus, sudoris est ratio. Ibi rapidissimè circumraptâ, & attenuatâ sangvineâ massa, vincit fibrarum cutanearum, intensiore calore sva viter affectarum, & copiosiore humore irroratarum mediocrem resistantiam, spirituum copiis in musculis, tàm cordis quàm artuum movendis, magis occupatis, unde nil miri, si copiosius effluat sudor. Aliter longè cum ægris, vel lecto decumbentibus res sese habet, in quibus minor impetus spirituum ad musculos, major ad fibras membranaças & intercutaneas, in illis præsertim ægris, in quibus systema nervosum magis affectum à fermento febrili v. g. cum inquietudine & jectigatione fibras, undique stringit, de quo infra pluribus.

§. XXIV. Illustrant hætenus dicta non mediocriter ea, quæ circa urinæ excretionem, & hujus pathemata, quotidie ferè in praxi observabilia sunt, sicut aliàs urina & sudor in pluribus conspirare, & unius suppressionem excretio alterius, quasi supple-

mento certo excipere solet. Nempe quod urina interdum sup-
primitur, aliam nullam ob rationem, nisi quod pertinacius strin-
gantur renum nervi, & hinc quasi corrugentur eorum fibræ, & oc-
cludantur transcolatoria oscula, quo spasmo ex Opiatorum usu re-
mittente, & hiant denuò meatus, & ordinariò tramite transcurrit
urina. Notabile hujus rei Phænomenon observari subinde licet
in calculosis, quorum altero affecto rene, & à calculo in pelvi hæ-
rente interruptâ urina viâ, & alter socius ren, benè valens offi-
cium negligit, adeò ut penitus hinc sequatur urina suppressio: id
quod & *Fæstus*: l. 24. obs. 26. hujusque *schol.* observavit, pariter ac
curiosum occurrit exempl. in *Act. Med. Haf.* Vol. 4. obs. 33. p. 102.
Ad sympathiam seu ad consensum partium mutuum referre hoc
solent Practici: idque, meo judicio, rectè. Sed quid est *sympa-*
thia Græcorum, Latinorumve *Consensus* inter partes corporis mu-
tuus, quàm quod parte unâ p. n. quid sentiente, alia idem sentiat:
sensationis omnis externæ quidem, qualis hic saltem locum habet,
subiectum sunt fibræ nerveæ, harum ergò ratione pars parti consen-
tire, seu idem omninò sentire videtur. Scil. Consensus, seu in-
sensatione quædam communio, præsupponit sensum; sensus verò
præsupponit fibras nerveas ceu organa sensûs: adeoque consensus
propriè dictus est simpliciter ratione nervorum, impropriè dictus
verò est, qui ex metastasi variâ vel causarum occasionalium vel
productorum morborum oriri solet. Renes ergò, cum nervos,
sensationis organa habeant, partim utrinque ex propriis renalibus
plexibus, partim verò simul ex plexu mesenterii maximo, Fallopi-
ano aliàs dicto, conf. *Willis. Anat. Cereb. & nervo. Fab. XI. p. 263.*
fanè hujus ultimi ratione, faciliè unius renis affecti, & hinc irritati
nervorum spasmus seu crispatura convulsiva, alterius renis nervu-
lis communicari, & hinc utrinque idem effectus fibrarum & mea-
tum renalium contracturæ excitari potest. Nam parili ex ratione,
& renum calculum Vomitus, & Iliaca convulsiva tormina non ra-
rò comitari solent, ac contra. conf. *Dravvix. vom Schmerzma-*
chenden Scharbock. Tir. 9. p. 370. Sed remoto calculo, & cessante
irritatione fibrarum nervearum in renibus, vel sopito aliquandiu
per opiata malo, & urinae redit transitus, & melius hinc habent
agri. Lucem hinc acquirunt observationes istæ, non curiosæ
magis.

magis, quam elegantes, de usu Opii diuretico in Ascite, aliàs ceu lethali hoc in affectu proscripti, relatæ à *Bartolino cent. 3. epif. 46. p. 192. & ep. 49. p. 201. cum quibus conf. simul Villis: Pharm. Bar. p. 1. f. 7. c. 1. p. 302.* Nempe, talibus in casibus, non aliâ ex ratione urinæ promoverunt fluxum, quàm vi suâ ut vocant, anodynâ, spirituum sufflammando impetum, fibrarum nervorumq; renalium spasmum inhibendo, & hinc per apertiores redditos meatus, urinæ fluxum procurando: sicut in ultimo *Villisii* exemplo, (propter internam successivam forsan contentorum alterationem) sudor & urina in desperato hydropico promanantes ex Opii usu, unam, eandem efficientem causam, tam per se, quàm per accidens talem agnoverunt.

§. XXV. Occurrit pro dictorum confirmatione Phenomenon, quod superius annis, in mercatore hujus loci haud ultimæ notæ observare contigit. Laborabat hic ipse gravi dolore lumbari in latere sinistro, ad vicinam regionem se extendentē, & protenso simul deorsum ad pubem, rodente, urente, & misere torquente, interdum ferè quiescente, noctu verò præsertim à mediâ nocte, crudelius & tantum non intolerabiliter affligente, adeò ut lecto ob id surgere, & deambulando, aliaque ratione insomnes noctes, & dolore molestissimo infensas fallere cogeretur. Hoc imprimis notabatur evidenter, quoties dolores noctu urgerent intensius, toties urina matutina excernebatur tenuis, pallida, seu moderatissimè citrina, eaque parca admodum: quoties verò vel Balnei ∇ dulcis tepidæ, vel anodynî Opiati usu, nox quieta, absque dolorum urgentia procuraretur, urinæ manè insequente intensius tinctæ, rubicundæ, cum copiosis Θ ibus crySTALLISATIS Urinalis parietes incrustantibus visui occurrebant: sed recrudescentibus doloribus, mox urina pallida, tenuis, pauca manè viscebatur. Nullus aderat calculus. Oriebatur saltem malum ex Θ ibus scorbuticis acido Θ sis, renes & vicinas membranosas partes rodentibus. Fibræ ob id partium vellicatarum spasmo crispatæ, & contractæ, pororum angustiam inferebant, quas non nisi latex urinarius solus, absque contentis seu imbibitis Θ ibus pertransire poterat: ast si Balnei vel Opii usu laxarentur denuò fibræ, & patefcerent renales meatus, Θ ibus scorbuticis saturata trans mittebatur urina. Veris-

simum scil. est, ex affectu spasmodico à Oibus scorbuticis, nervoso generi infensissimis, adeoque tam in partium urinarum, quam abdominis doloribus præter alias occasiones suppressi posse urinam: ut accuratè hoc annotavit *Dravvixius: l. supr. cit.*

§. XXVI. Videntur sufficere, pro confirmatione partim, partim pro illustratione asserti nostri, Opiata sudoris profluvia excitare ratione spirituum animalium, sistendo illorum impetum, undecumque excitatum, & hinc tollendo spasmodum seu contracturam fibrarum nervearum cutis rete ex parte componentium, adeoque removendo pororum constrictionem & vasorum glandularum intercutanearum, excretoriorum occlusionem. Sub quo tranquilliori spirituum motu, & pacatior status in totâ Republicâ microcosmica observabilis est. Remittente enim undique fibrarum, cen staminum partium solidarum, aut fundamentalium, aut compositionem mechanicam saltem firmanrium, tensione fortiori, permeabiliore undique sunt meatus, etiam alias exilissimi, promptius faciliusque quaquaversum penetrant contenta liquida quælibet, & perspirabilius universum sic redditur corpus. Ipsum sanguinis Nectar, vel febrili turgescencia & quasi ebullitione, rapidius per vasa raptum, aut fermentorum ac stragulorum calidorum applicatione notabiliter alteratum, & ad sudoriferi laticis dimissionem dispositum, sub tali corporis statu (sub quo & nimia effervescencia acutiori sub febre, conturbans totam ejus massam, moderatior ordinariò observatur) liberiori motu undique corporis perreptat latebras, speciatim intercutaneas in glandulas serosam sarcinam, & hujus sub involucrio, quælibet heterogenea separata, & quasi ex ejus massa præcipitata recrementa, copiosè deponit, quæ sudoris in rivulos pededentim, concrefcit & effluit.

§. XXVII. Saltem quâ ratione & modo in spiritus agant Opiata, ita ut sub exigua adeò sui mole, insignis sequatur alteratio in toto illorum systemate, inquirendum superest. Asserta & explicata fuit superius textura Opii pinguis seu Osa vel Oea, quæ pro more concretorum Osorum, speciatim Oorum Oatorum, in minimâ mole latissimè diffusiva existunt: declarat hoc, v. g. Oo Oanisi, ritè cum vitello ovorum subactum, cujus quot sunt guttæ, tot ferè ∇ simpl. mensuras, odore, sapore & nonnihil colore imbueret solct.

re solet. Tale $\circ\circ$ est saltem resina vi $\triangle$ is liquefacta, & à crassiore reliquo corpore separata, q̄ualis resina condensata adhuc & ita concentrata viget in Opio, cujus $\circ\circ$ sã resinæ ratione quoque latissimè diffusibiles & explicabiles existunt Opii atomi seu minima, q̄væ dum in minimo undique se diffundunt, ferè odorum instar latissimè se explicantium, undique penetrantium, & obvia quæque plus minus afficientium se habere videntur. Unde etiam probabile videtur, ab odore tali subtilissimo, qui solidas partes minus tactu, ob subtilitatem afficere, liquidas ob perexiguam molem minus alterare valet, saltem subtilem & delicatam spirituum texturam, ab odoriferis omnium maximè alterabilem, affici, & mutuâ utrorumq̄ve, associatione notabiliter immutari. Odorifera hæc Opiatorum vis sensibiliter se explicare observatur, sub ejusdem secundum *Langelotti* methodum in *Epis. ad Curios.* præparatione & quasi fermentatione. Nec ignota fuit veteribus, cum jam olim & *Dioscorides* illam observarit, de Opio referens, odorem ejus toto corpore expandi.

§. XXVIII. Subtilissimorum talium odorum vis, tantum non sentibili effectu se exserit, in summè debilitatis, & lypothymicis, quos odor vini generosioris, vel cujusdam aromatis, ∇ Cinnamomi penetrantioris, tantum non ad vivos revocare videtur. Pariter atq̄ve zibethi, moschiye odor, hypochondriacæ suffocationi obnoxias mulieres repentinâ syncope exanimat, quas castorei plumarumve incensarum odor volatilis denuò restituit, ut ut insigniter ægrarum idiosyncrasia hîc varient. Odor dico, quatenus spiritus animales in Odoratus corporeo organo sensilius afficit, stupenda talia concitat symptomata. Tantum enim abest, ut in substantiis assumpta talia hostilia sint istiusmodi fœminis, ut etiam paroxysmos hystericos dictos, efficaciter sistant & refrænent. Comprobat hoc Experimentum *Haratii Augenii*, Medicî olim Eruditissimi, quod refert l. 12. *Epis.* 7. quodque eum nunquam fefellit: Rec. mosch. optim gr. v. cinamom caryophill. nuc. mosch. ana. $\mathfrak{z}$ j. M. in Vino odorato mista hauriantur: in quo loco etiam pilulas de moscho, ceu præsidium efficacissimum commendat. Sed cave sis, ne fortè nares feriat talium Odor. Sanè umbilico illita zibethum vel moschus Paracelso ad hysterica talia mala, laudantur.

Plura.

Plura quoad odorum mirabilem efficaciam vid. ap. *Helmont. tr. imag. ferm. imprægnat. §. 16. & seqq.*

§. XXIX. Præstant tam singularia odores, dum per organorum sensilium transfennas saltem spiritus afficiunt, quid non facient, propiori sub contactu ac miscelâ, si invicem coire illis datum fuerit. Utroque modo efficaciam suam exerit opium. Quoad internum usum res aliâs nota est; externè turundæ in formâ, granum unum atque alterum laudani naribus inditum, profundissimum bidui somnum inferunt, teste *Timæo. cas. 1. 2. cas. 9.* ut taceam poma somnifera, spongiâsque hypnoticas naribus pro arcendâ agrypniâ identidem admovendas, Practicis quibusdam usitatas. Sub tali Ergò odore subtilissimo Opiata agunt in spiritus animales, quorum materialem texturam seu constitutionem, indeque dependentem impetum elasticum speciali suâ textura, seu seminali dote, ut alii vocant, adeò alterant, & quasi irretiunt, ut à debitis expansionibus remittentes, minus fibras sensorias aut motorias tendere sustineant, quia moderatori sub motu, somni larvam induunt.

CAP. III.

Dubia nonnulla diluit.

Thes.

Opium subinde Vomitum provocare, secessum & Uriam promovere, Lochiorum fluxum adjuvare, sudores suppressere, Crises minus impedire observatur. &c.

§. I.

Somno tam naturali, quam Opiatorum artificiali, quasvis excretiones, adeoque & vomitus fisti, supra innuimus, experientiâ quotidianâ confirmati. Obstatulum non leve contra assertum hoc se offert ex eo, quòd post Opiatorum vespertinum usum, vomitus matutinus, quin & interdum alvi fluxus insecutus fuerit, id quod & *Helmont.*, non leviter aliâs Opio favens, observavit, tr. *Jus Duumviratus §. 62.* & crebriori experientiâ in hoc confirmatus fuit *Rolfinkius Chym. l. 4. §. 3. c. 6. p. 248. Conf. simul eleg. observ. Celeb.*

Celeb. Wedelii: Opiolog. l. 2. f. 1. c. 5. p. 92. Sed conciliatio apparebit facilis, modò consideremus, opiata irritationis sensum, in Pyloro præsertim sopiendo, & spirituum animalium motum sistendo, adeoque fibrarum spasmus præcavendo, per se Vomitus compescere, per accidens verò interdum, saltem ubi priores istæ operationes jam cessaverint, eundem stimulare.

§. II. Considerandus hic venit Opii sapor amarissimus, acris, in subjecto viscidissimo hærens, qui ob id non nisi difficulter ex lingvâ, post levem etiam gustatum elui potest. Amarities ista singularis & specifica, ut inimica existit Lingvæ, ita hostilis admodum est stomacho, aliàs quævis amara, speciatim viscida horrenti, cum acidis in primis delectetur. Tetrum illum saporem mox horret Venter, & nausæa hinc concitata sive gustatum saltem, sive assumptum fuerit Opium, tædium istud confitetur. Parili ferè ratione, atque rhabarbari, aut aloës, scammoniive odorem & saporam amaricantes singulariter mox nauseat stomachus, adeò ut quasi peculiarem tactum sive gustatum, secundum *Villisium: Pharm. Rat. p. 1. f. 2. c. 1.* vel odoratum juxta *Helmontium, tr. Cust. Err. §. ult.* habere videatur. Nausea ista sopitur quidem aliquandiu primitus, quousque nempe Opium in spiritus viget actio, indeque & sensibilitas fibrarum ventriculi, & spirituum movendi eas nixus aliquantisper sufflaminantur. Ast in particulæ istæ hostiles, interea haud correctæ aut subactæ fuerint, sed viscidior illa texturâ pertinacius agglutinata hæreant adhuc interiori nervæ ac admodum sensibili ventriculi tunicæ, facile molestæ istius continuæ impressio- nis occasione provocari spirituum impetus, & sub regimine pylori spasmus ventriculi, adeoque vomitus concitari potest. Confirmat hoc meum assertum non leviter, quod ab Opio pilulari in formâ exhibitio, & præsertim ab eodem spiritu vini saltem præparato, vomitum in primis cieri observavit *Wedelius. Opiol. c. l. p. 92. & 93.* Viscidissimam enim & amarissimam sub hac præparatione opium retinet texturam, & quæ pilulari in formâ diutius in ventriculo hæret, & non nisi successivâ dissolutione corrigitur, adeoque diutius & sensilius parietes illius membraneas afficiit. His modo dictis, socianda simul & alia concausa, qualitas nempe & situs recremen- torum præter naturalium, circa primas vias plus minus stagnan-

tium aut turgescientium, qui mediante Opii operatione in spiritus, in motu suo plus minus oppressi, illa cessante, denuò & interdum atrocius quam antea, commoti, simul vomitum, in stomachante jam ventriculo promovere solent.

§. III. Sanè non leviter hostile videtur ventriculo Opium, cujus ut digestionem ordinariò turbare observatur, ita etiam gravaminis ac compressionis circa ventriculi regimen, sensum, & vix explicabilem ab ægris molestiam circa præcordia Opiata inducere solent, idque præsertim sicca in formâ, omnium maximè Pilulari si propinentur. Manu ergò hæc ipsa nos ducunt, ad legitimam Opii, quoad hoc punctum, correctionem, ac præparationem. Textura nempe viscida & glutinosa resolvenda, adeoque quatenus $\odot$ sa seu Δ ea ad faciliorem sui diffusionem, simulque quasi promptiorem, diffilationem redigenda, & liquidæ essentia seu Tinctura sub formâ propinanda. Promptioris sic operationis evadit remedium, & quòd sine diuturniore in spiritus actione confortati vi potius, quam stupefactivi rationem habebit, ac absque singulari ventriculi, primariarum viarum molestiâ, citò tuto, & jucundè curabit. Quas intentiones haud melius assequi possumus, quam applicando generalia ista mechanica (si non semper Naturæ, revera tamen) artis instrumenta, acidum & alcali. Illud agendo primariò in alcalinas Opii particulas & hinc etiam in $\odot$ sas, illarum medio universam ejus texturam alterando, urinosum nempe vol. figendo, $\odot$ sam verò condensando, castrat & plus minus enervat generosam aliàs medicamenti energiam. Idque eò magis, quo potentius acidum fuerit, quale istud mineralium esse solet, unde acetum $\mathcal{Q}$ saltè in hac præparatione, a. citri succus eligendus, utpote ex eadem cum Opio, vegetabili nempe profapiâ. Parilis acidorum vis & in purgantia obvia, quæ omnia ab acidis, præsertim intensioribus aut fixioribus castrantur insigniter. Præstat ergò, pro supra insinuato scopo, ad Laudani ex Opio præparationem adhibere alcali quodcunque fixum, v. g. $\ominus$ $\mp$ ceu generalem omnium vegetabilium deleteriorum aut Oeconomiae nostræ hostilium, tam solutivorum, quam stupefactivorum, aliorumvè correctorem. Agit scil. hoc ipsum sive sicca, sive humidâ in viâ procedatur, in Opii texturam resinosam, attenuat hanc ipsam nonnihil, dissolvit $\odot$ sam, viscidum incidit,

cidit, acidum temperat, hinc nimiam acrimoniam corrigit, ac ita totum concretum promptius solubile & undique diffusibile, uti & cuivis fluido permiscibile reddit. Corrigitur hoc ipso simul acris & nauseosa ejus amarities, mitiorque & minus inimica ventriculo redditur. Adeò ut considerationem ulteriorem mereatur omninò, utrum acrimonia ista resinarum, aromatum, purgantium &c. non secus ac opiatorum, non ex acido potius, quam ex alcali derivanda veniat. Cum quotidie observemus, OOO ta à calcinatis rectificatione mitiora & minus acria evadere. Correctum sic per alcalia Opium, optimè spiritus vini beneficio, in essentia Tincturaevè consistentiam redigitur, commodè vel sub hac facie propinanda, l. imbibendo eadem pulveres quasvis, in pulveris larvâ obvelanda, aut spiritus dicti abstractione in extractum, redigenda. Sunt nonnulli, qui ulterius $\ominus\text{Fi}$, vel + Vini, vel ipsum Vinum addere, amant, pro exactiori Opii correctione, methodo omnium certissimâ, quâ optimè præparatum Opium tutissimum evadit remedium. Vereor a. ne nimis cicuratum Opium debilioris aut tardioris pro vehementius interdum urgentibus symptomatis operationis fiat. Dum ergò tam laudabiliter corrigitur Opium à $\ominus\text{Fi}$, fixo, quid non sperandum erit, de eodem volatilifato? penetrantionis omninò & potentioris hinc activitatis. Cujus locum interea suppleat, $\ominus\text{Fi}$ triplo OOO therebinthinæ probè imprægnatum, & ita quasi elixiratum; Præparatio revera, quæ non absque præmeditata ratione primitus ordinata fuit à *Starkey* peritissimo Chymiatro Anglo, & crebriori postmodum experientiâ confirmata plus omninò in recessu habet, quam ut obiter à *Willisio*: *Pharm. Rat.* p. 1. §. 7. c. 3. ad empiricorum remedia referenda sit.

§. IV. Quæ modò de vomitu Opiatorum usui interdum superpenienti explicata fuerunt, eadem pariter excretionibus per inferius guttur, aliquando ab Opii usu observatis mutatis tamen mutandis applicari possunt. Sed præter aliqualem ab acrimoniâ nauseosâ in particulis ejus viscidis intestinorum stimulum, alio modo alvi solutionem promovere potest, quatenus in dolorosis intestinorum pathematis, eorumque fibrarum spasmodicâ contractura, constringi pertinacius solent intestina, & contenta minus, cessante ferè successive eorum peristaltico motu propellere. Fru-

fra sub tali articulo propinantur solventia alvum quæ vel malum exasperant sensili stimulo, absque desiderato effectu, vel inverso penitus superiorum intestinorum motu, vomitum potius provocant. Sin vero Opio leniantur dolores, ut remittat inde fibrarum spasmus & durius anrea emolliatur quasi abdomen, facile selutiva quæcunque, sive junctim sive seorsim modo dicta remedia propinentur, speratum sortiuntur effectum; id quod in Colicis & Jliacis Pathematis probè observandum, docente hoc experto *VVedelio*: Opiolog. p. 2. f. 2. c. 5. p. 120. & praxi idem confirmante, in *Misc. Acad. Nat. Cur.* ami. 2. obs. 238. p. 340.

§. V. Urinæ excretionem, eamque post eam quæ fit per sudorem, Opiatorum usui subindè supervementem, uberiolem, quomodò per accidens promoveat Opium, jam supra §. 23. c. 2. pluribus explicatum fuit.

§. VI. Revocant hæc in mentem istud ad Phœnomenon per sæpius in puerperis observare datum fuit, dum nempe primis 2bus l. 3bus diebus liberè fluunt lochia, quæ sub turgescente in mammillis Lacte sponte, absque manifesta causa alia, sive præcesserit lactea febris, sive non, supprimi solent, tunc scil. temporis, dum dolere & tumere, simulque indurescere solent mammæ: sed cessante dolore & vel insensibiliter translato aliorum lacte, vel sensibiliter per papillas transudante, libere fluunt denuò Lochia. Nempe doloris occasione intensioris, in sensibili illo mammarum globo, & turbatur spirituum ordinatus motus, stringuntur undique in corpore fibræ, & tenduntur simul uteri ejusque membranosa vaginæ fibrillæ, hinc excernendorum per hæc loca debitus supprimitur fluxus, qui largiter redit, simul ac cessante in mammis dolore, cessat etiam fibrarum contractura. Nec est, quod fluidorum istorum impetum ex locis inferioribus ad mammas hic objicere velis, siquidem dum durat adhuc mammarum repletio, aut per papillas etiam lac excernitur, nihilominus, modo dolor illarum remittat, redit lochiorum profluvium. Par nempe hic est ratio, atque intensiorum post partum dolorum, quorum occasione etiam supprimi plus una vice observavi lochia. Unde & memoratis in casibus (nisi in priori Lactea febris obstet) opiata cæteris remediis, speciatim misturæ polychrestæ ex Lap. 69. c. aceto additâ myrrhâ, permiscere

miscere fausto cum fimeſſu conſuevi, cuius uſu reſtituto ſpirituum motu in ordinem, & relaxatis hinc fibris, tantum abſuit, ſuppreſſus exinde fuerit purgamentorum fluxus, ut auſpicatò potius redierit.

§. VII. Simile quidem obſervare licet in infantibus achoribus affectis, quibus ſub dentationis doloribus, mox achores diſparere ſolent, ſuperueniente hinc febre continuâ lymphaticâ, plus minus acuta, ſubinde cum gravi tuffi, aut alvi fluxu comitata: ſicut ceſſantibus doloribus iſtis, effloreſcere denuò auſpicatò, cum febris aliorumque ſymptomatum ceſſatione ſolent achores. Nempe doloris occasione inordinatus ſpirituum redditur motus, & fibræ aliarum quoque partium ſenſilium præſertim inter cutaneæ iſtæ in facie, ceu proximâ regione ſtringuntur, indeque achoroſæ materiæ ulterior excretio impeditur, iſto quod jam effloruerit exareſcente penitus & decidente. Hinc turbatur ſimul ſanguinis tam progreſſivus quam fermentativus Motus, excernendis iſtis per faciei ambitum retentis, febrili ebullitioni occaſionem ſubminiſtrantibus, ac tuffim vel diarrhæam inducentibus, ubi de aciori illo acido Θ ſa lymphæ vel ad tracheam arteriam l. inteſtinorum tubulos aliquantulum excretum fuerit. Donec ceſſante dolore, & æquabilis ſpirituum redeat motus & ordinatâ magis fermentatione ſanguinis mediante particularum iſtarum acido Θ ſarum plus minus viſcidarum ſecretio & quaſi præcipitatio, ac intra poros cutis per glandulas ob de unò relaxatas fibras ſecretio ſuperueniat.

§. VIII. Tandem Opium egregium eſſe ſudoriferam ſupra pluribus excuſſimus, dubium tamen aſſertum hoc reddere videntur tabeſcentes. Notiſſimum eſt, Phthiſicos, vel ad Pthiſin declinantes ægros, copioſis ſudoribus nocturnis eſſe obnoxios, ita quidem, ut ſimul atque perfectò ſomno corripiantur, mox toti ſudoribus diſſuant. Obſervatio autem repetita in Praxi me hætenus docuit, præcaveri optimè poſſe ſudores huiusmodi, revera colliquativos, Opii vespertino uſu. Aliquot ſaltem exempla recensere juvat: Mulier plebeja 42. annorum pleuritide graviffimâ correpta, & jam ferè deplorata, ſeptimo ſcilicet demum die opem meam implorans, per Dei gratiam ſudoriferorum imprimis appropriatorum ope convaluit. Reſtitabant autem adhuc Tuffis

humida, difficilis nonnihil respiratio, aliaque similis speciei symptomata, Phthisin minitantiâ, quæ usu decocti heder. terref. & cherefolii sublata quoque fuerunt. Saltim sudores nocturni continui, pleno rivo emanantes, emaciantes insigniter & debilitantes supererant. Pro quibus coercendis præsentaneam Opem sensit ex Laud. Op. gr. iſſ. cum antihect. Poter gr. XV. misto, & sub introitu lecti, post moderatam prægressam cœnam assumpto, cujus usu primitus cessarunt isti sudores, eoque continuato penitus exaruerunt. Superiori anno Civis Academicus Jurium studiosus, gravissimâ corripiebatur hæmoptysi, ipso ex aliquot annorum tussi humidâ, spiritu minus libero, nativâ corporis constitutione, aliisque similibus supervenientibus ad Phthisin disposito. Usu convenientium remediorum, contumax malum sævire desiit, ipso ægro cætera commodè habente, saltem quod calor quasi hæcticus ab omni pascu, cum tussi moderatâ humidâ, & copiosissimis sudoribus nocturnis etiam sub primis somni horis, superessent. Pro quibus coercendis optimè centulit pulvis, ex arcani duplic. ʒij. Lap. 69. antihect. Poter. ana. ʒſſ. Laud. opiat. per ferment. gr. IV. ad V. M. pro 4. dosibus horis duabus ante cœnam assumendis. Non secus ac Viro perfectè Phthisico, pro tussi nocturnâ aliisque symptomatis nonnihil coercendis præscriptæ Pilulæ, ex antihect. Poter. ʒj. faceh. Saturni ʒſſ. extr. croci. gr. vii. laud. ferment. gr. iij. cum s. q. bals. peruvian. in debitam consistentiam redactæ, pro 2. dos. vespertinis, ante cœnam assumendæ, præter alios usus, & sudores copiosos noctu promanantes compescuerunt. Adeo ut talibus in casibus reprimat sudores Opium nimios, quos deficientes alias, promoveri optimè solet.

§. IX. Pro hoc Phænomeno, sanè difficili dilucidando, duo præsupponenda veniunt. 1. Quod Phthisici omnium optimi, Opiatorum etiam continuatum usum ferre possint, ut supra insinuat fuit, & cum eadem aliàs aliqualem languorem, & notabilem corporis lassitudinem post se relinquant ut plurimum, in Phthisicis contrarium accadat, qui vegetiores exinde, & ut ipsis saltem videtur, robustiores potius redduntur. Quo ipso tamen, non illos intelligo, qui jam ad extremum Tabis gradum perducti, supremâ spiritus difficultate laborant, & subinde suffocandi videntur, talibus

talibus enim narcotica, omninò futura essent necrotica, d. qui in Chronico & Medicis tædiofissimo affectu, medio adhuc sunt in gradu. Scilicet in præfatis Pthificis subtilis admodum, ac rara deprehenditur spirituum animalium textura, unde & facilè dissipabiles existunt iidem, (indeque minimis motibus defatigantur tales ægri,) & sub somni præsertum quiete contractiones magis illorum radii, minus extremas partes animant. Mutat autem eosdem Opium, dum condensando quasi, aut figendo nonnihil, raram eorum texturam alterat, & facilem dissipabilitatem coërcet, ut vegetiores hinc reddantur Phthifici. 2. Quod in genere ad fluidorum corporis nostri debitam in partes solidas receptionem, per easdem transmissionem, uti & ex iisdem excretionem, requiratur omninò certus fibrarum nervearum, ceu staminum fundamentalium, Tonus, ultra materialis texturæ rationem, à spiritibus influis imprimis dependens, qui scil. nec strictus sit minis, ne angustatis aut occlusis plus minus poris intermediis, aut coarctatis præter modum vasculis tam trajectoriis quam excretoriis, impediatur debitus contentorum transitus, nec laxus nimis idem esse debet, ne flaccidioribus redditis partibus, aut pori meatus que earum ita permeabiles fiant, ut nontam transmitti fluida, quam spontaneo motu permeare eos undique, & ubique ceu per spongas penetrare videantur, aut orificiola vasculorum receptoriorum ex tono illo flaccidiore collabantur, ac ita debitam transmissorum fluidorum trajectionem fistant. Quibus præmissis, & ab omnibus facilè concedendis, suspicor, in Phthificis tam copiosos effluere sudores nocturnos, quatenus sub somni quiete, spiritus animales, rariores, ut supra dictum, texturæ, minus irradiant partes extimas, adeò ut debito fibrarum Tono conservando minus sufficiant, unde per patentiores undique meatus, & poros partium intercutanearum, & speciatim glandularum, nutritius succus interdum ex alimentis congestus, sed ob sanguinis dyscrasiam non assimilatus, sponte sua, sub sanguinis circulo (simili frè ratione, atque supra de syncopiticis monitum) penetret, & ita nec cum sanguine unitus, nec in meatibus partium solidarum debite coërcitus, promptissime, quâ datâ portâ ruat, & sub sudoris facie diffluat. Compescit vero hunc Opium in Phthificis, corrigendo istam spirituum texturam, ut

Tono

Tono fibrarum conservando melius sufficient, quo partim transmitti naturaliter queat nutritius succus cum sanguine per vascula intercutanea & meatus ne proprio impetu elabatur, partim retineri diutius intra porulos partium nutriendarum is ipse, eosdem irrorare & nutritioni deficienti aliquantisper sic saltem succurrere.

§. X. Dum itaque sudorem egregiè promoveat, quin & secundum superius monita, nimios contentorum tumultus, quibus Naturæ Medicatricis negotium, non rarò turbari solet, non nihil refrenet laudandum Opium, suspicio suboriri possit, an perpetuæ sit veritatis Practicorum effatum, *Opium in stante Crisi haud adhibendum, quia Criticum Nature motum inhibere aut sistere soleat.* Multa equidem de Crisibus, eaque ad pompam magis Theoreticam, quam usum practicum facientia, hinc inde apud scriptores medicos deprehendi solent, quæ ad nostra Climata, eorumque Incolas & horum Diætam, indeque natos affectus minus applicari possunt, unde etiam tam rari sunt veri motus Critici in ægris nostris, ut taceam incertum admodum dierum Criticorum computum, adeò ut bonus Medicus negligere debeat Crisim, ut loquitur *Helmont.* de febr. c. XI. §. 18. si scil. eam possit anticipare, seu ante Crisim adventum morbum superare. Nihilominus cum ad quælibet attentum deceat esse Medicum, in acutis maxime morbis, quorum incertæ adeò sunt, *Hippocrate* autore, prædictiones, ne in his circa Opiatorum usum, adeò polychrestum, nocumenti quid accidat ægris, omninò præcavendum. Distinctio autem motuum Criticorum observanda est, dum quædam excretiones Criticæ fiunt, mediantibus simul partibus organicis, quibus vellicatis, adeoque sensu earum affecto, & hinc peristaltico concitato motu, provocantur partim, partim promoventur per eas excretiones, & tales quasvis Crises impedit, plus minus sistit Opium, quales sunt, quæ vomitu, diarrhæâ, hæmorrhagiis quibusvis accidunt, &c. Aliæ Criticæ evacuationes eveniunt sine tali partium activo & motivo concursu, per simplicem humorum concoctorum seu præcipitatorum motum transcolatorium, quales per sudorem, item per urinam observantur, & hæc Crises, minus impedire arbitror Opium, dextrè & circumspectè adhibendum. Quinimò promoveri potius eas, quatenus graviora symptomata, motum con-

tento-

tentorum Excretorium interdum impediencia, saltem plus minus turbantia sistere, & ita tutiorem ad minimum Crisin reddere valet. Idem afferendum videtur, de istis Crisibus, quæ per transpositionem fiunt, & quibus tumores superveniunt, has ipsas, & materiæ ad sui in certis locis secretionem, & inde coacervationem dispositæ decubitus, qui impedire valeat Opium, non video. Circulari enim sangvinis motu mediante, cum omnes modò memoratæ contingant Crises, eumque rapidiorem, aut concitariorem refrænet Opium non nihil, hoc ipso ad meliorem cum sudore & urina excretionem, vel in apostema congestionem materiæ coctæ non parum conferre verosimile est. Intermittentium febrium quot paroxysmi, tot parvi morbi acuti esse videntur, ordinariò ferè excretionem quasi Criticâ per sudorem, interdum verò per urinam finientes: præmissum in his, ante paroxysmum Opium, cum specificis antifebrilibus, ut multum minuere solet paroxysmos, interdum penitus profligare, haud tamen sudorem in illis coërcere in fine, aut impedire observatur.

§. XI. Eo ipso autem, quod sudationem saltem promoveat Opium, rarò illo solo pro sudorifero utendum erit. Haud enim sufficit, quod Cutis Cribrum ad transcolationem per meatuum aperturam & aptam dispositionem ritè se habeat, nisi & sangvinis alteratio ac quasi fusio, ambientisque debita temperatura una conspirent. Ob id appropriato sudorifero, quacunque formâ exhibendo, sociandum, & ita mutua unione utriusque operatio & effectus eò magis perficiendus. Opii nempe polychrestus alias usus ad sudorem sic specialius determinatur, sudoriferorum, verò operatio, ne sit frustranea, præcavetur. Observavit hoc jam olim felicissimus *Platerius*, ob id in *Observat. suis* l. 3. p. 633. & 727. sudoriferis narcotica se addere ait, pro uberius sudoris provocatione. Quin imò hoc Veneranda antiquitas, in Theriaces Mithridatiique compositione ac præparatione attendisse videtur, Opium insigni in dosi, cæteris quamplurimis ingredientibus, plus minus sudoriferis addendo, & una fermentando. Sub quo fermentationis motu intestino, tam oleosæ & resinose, plurium ingredientium ipsiusque adeò etiam Opii particule attenuantur & resolvuntur, ut inde penetrantiores ac magis activæ evadant, (unde & ad decen-

nium fermentationem extendere voluerunt Arabes) quam novum concretum ex mutua confermentationis unione, Θ nium vol. $\odot$ sum anodynum & sudoriferum emergit. Quod adeò rigorosè urgent *Platerus in Obs.* & *Waleus in Meth. medend.* ut illæ compositiones absque Opio, ceu sua animâ vi sudorifero carere asserant.

§. XII. Ex hæcenus allatis, facilè est intellectu, quibus in casibus Opium sudoriferis sociandum sit, nempe quandocunque symptomata urgentia impedimento sunt, quo minus sudare queant agri. Nullum enim symptoma urgere solet, quin spirituum animalium p. n. impetus vel causæ efficientis proximæ vel concomitantis saltem rationem habere soleat, unde de facili, occasione tali contrahi fibræ cutaneæ, & coarctari excretorii pori possunt: ut taceam M. Sæ cæterorumque contentorum, vel perturbatos intestinos, vel concitatos nimis locales motus, sub tali statu simul plus minus sudoris dimissioni reluctantes. Frequens scilicet causarum efficientium, ut ut subinde mutuò subordinatarum observatur, Circulus in Oeconomie animali, adeò ut & contentorum vitia, plus minus vellicent partes solitas, quæ occasione irritantur spiritus, quorum impetus postmodum plus minus modificat illorum motum. Qualis circulus non minus manifestus est, in mutuo partium consensu, dum stomacho frequenter condolet caput, & hoc malè habente stomachus propriam subvertit Oeconomiam. Pariter & frequentissimè quibusvis urgentibus symptomatis, per consensum affecta cutis, claudit poros, sudorisque obdurat font s.

§. XIII. Varias autem inter partes, quibus consentire solet cuti, specialem sui considerationem merentur præcordia, hoc est ista abdominis pars, quæ extrinsecus quidem regione epigastricâ & e parte hypochondriacâ circumscribitur, intrinsecus vero stomachum imprimis complectitur, prout hodiè hæc Vox accipi solet: & à *Celso* imprimis l. 2. c. 3. ferè describitur. Ut ut enim Doctissimus *Fernelius* febr. l. 4. c. X. præcordiorum nomine, ventriculum, diaphragma, jecoris Cava, lienem pancreas, Omentum aut mesenterium simul complectatur, tamen Ventriculo ob eximium sensum, manifestum ejus cum cæteris partibus membraneis consensum, primariò præcordiorum appellatio convenit, ipso ejus orifi-

orificio communiter superiori, dicto, *napdia* Veteribus appellato.
 Unde & *Celsus* præcordiorum dolorem stomachi infirmi indicium
 asserit: l. i. c. 8. *Hec ipsa præcordia*, ut modo laudati *Trium Gallie*
Regum Archiatri verba c. i. mea faciam, & partes omnes quæ circa
 hæc sunt, quia membranis sepiuntur, nervosque sentientes suscipi-
 unt à sexta (secundum Veterum Anatomicorum ordinationem)
Cerebri conjugatione, eximio tangendi sensu sunt prædita; Magnâ
 etiam societate tum principibus, tum externis corporis partibus
 connexæ sunt, iisq; adeo consentiunt ut affecta mox principes partes,
 universumque corpus in consensum trahant. Sic enim Vinum
 meracius, liberaliusque sumtum, tametsi Ventrículo nondum elap-
 sum est, mox tamen ex ulcerata Vesica, aut vulnerati Cruris, aut
 arthritidis dolorem exasperat: Ex hisce autem sedibus febrium,
 horrores rigoresque, in quibus cutis manifesto afficitur, suscitari
 eleganter idem docet *Fernelius*, dum c. i. ita pergit: Sic & frigida
 potus liberalior, corpus universum frigore horrorevè concutit.
 Bilem Vomiturus rigescit, multoque magis, qui alienum vitio-
 sumque cibum, velut fungos sumsit. Rigescit & cui calidum mor-
 daxque medicamentum ventriculum præcordiaq; ferit, non minus
 quam si nudam cutem, aut ulcus acrius compungat. &c. &c. Hoc
 quoque vel inde constat, quod si accessionis initio humidi foci aptè
 calentes, præcordiis imponantur, maximè vero Lien in quartana,
 jecori in tertiana, aut cuicunque alii sedi fomes inesse deprehenda-
 tur, horrorem rigoremve leniant, quia nimirum ipsi mali fontem
 demulceant. Jam verò sudores, non è solo corporis habitu, sed &
 interdum è præcordiis moveri, hinc sciri potest, quod qui vel exer-
 citatione, vel ☉ ardore exestuant, si frigidam liberalius bibat, mox
 totus sudore diffuat, &c. &c. Hæc ipsa sanè, quæ hætenus elegan-
 ter disseruit *Fernelius* de præcordiorum cum habitu corporis cuta-
 neo præsertim consensu, quotidiana ubertim confirmat experien-
 tia, & quod de foci calente refert, comparior moderna Praxis per-
 ☉a & ta felicius præstat, quatenus ab his, præsertim penetrantio-
 ribus, v. g. caryophyll. aut macis, aut cinamon, præcordiis illitis,
 foci lateris calentis desuper admoto, rigores horroresque mani-
 festo imminui, interdum ab iis maturè applicatis penitus præca-
 veri, observamus. Penetrant enim profundius talia ☉a & ta, &

ipsum ventriculum sui quasi afflatu tam sensibiliter afficiunt, ut meminim, superiori anno crebrius vomentem ægrum, cui Quarta talia, Oonucistæ expresso excepta ventriculi seu præcordiorum regioni frequentius illinebantur, sponte sua asseruisse, se in rejectaneis illis per vomitum, lingvæ judicio exactè sentire linimentum illud, cujus odorem sub illinitione aliàs perciperet. Jam verò in istis rigoribus horroribusque cutanearum fibrarum contracturam, clausuramque pororum simul contingere, nemo facile dubitabit.

§, XIV. Prout itaque diversimodè afficiuntur præcordia, etiam ipse habitus corporis cutaneus per consensum multipliciter constitutus, adeoque ad sudoris transmissionem magis, minusve dispositus erit. Mirabilis sanè est membranosi generis in universa corporis machinâ connexio & consensus, mutuaque hinc, quoad tam actiones quam passiones conspiratio & concentus, iis in casibus in quibus anatome nondum lucem subministrat sufficienter, adeò obscura, ut etiam *ignotam actionem regiminis*, ingeniosissimus alias *Helmont.* fingere coactus fuerit. Ex quo consensu etiam nasci videntur horrores isti rigoresve, qui ex partium membranosarum abscessu, fonte suâ rupto, ordinariò ægros affligunt, ruptique abscessus, haud postremi indices sunt: membranis scil. perforatis, pus factum effundentibus, sicque sensibiliter læsis, cætero membranaceo genere consentiente. Sed ut revertar in viam, illa inter pathemata, quæ ex præcordiorum consensu sudoris effluvia cohibent, eminent vel maximè inexplicabilis illa circa præcordia, seu stomachi regionem molestia, seu anxietates, quas *vulgo Herzens, Angst* appellitant, quasi ipsum cor pateretur primariò; quæ frequentes videntur occasiones, pororum contracturæ, sudorisque ob id deficientis in morbis præsertim acutis malignis. Sæpius scil. in praxi malignarum febrium observamus, æstu ante maximè corpore, ægro ipso copiosius bibente, stragulis etiam cooperto, cum pulsu celeri, frequenti, plus minus vehementi & magno, (ut nihil dicam de illis, qui malignis in febribus, quoad urinam, calorem &c. sanorum similes apparent) nullum sudorem, etiam post propinata sudorifera elici posse, cute semper squalidâ & aridâ, ac quasi nonnihil corrugatâ existente, ægro alias naturali in statu, facillimè sudante. Jam equidem concedendum est, alteratum his in febribus esse insigniter

gniter sanguinis statum, impediens plus minus laticis pro sudoris materia secessum: quod tamen hæc sola, in tali ægri, præsertim stitculosi ac bibacis, statu, tali cum pulsu &c. causa sit, denegati penitus sudoris, equidem persuadere mihi haud possum, quin potius arctior fibrarum cutanearum strictura, & hinc pororum clausura, videatur sudorem impedire. Nempe ventriculo, ejusque superiori orificio malè affectis, speciatim fermento maligno, contagioso obsessis, ut anxii, inquieti, & agrypni, sine manifestâ causa redduntur ægri, ita tantum non integrum membranofum genus consentire, hinc & cutaneæ fibræ contrahi videntur. Diffuso verò ulterius maligno fermento, & systema nervorum plus minus afficiente, eò magis & nervea cutis compati, hinc portas quasi undique claudere, & sudori quoque transitum pertinacius denegare, pergit. Unde fermento maligno, quod acidum statuit, ab gyalibus fixioribus absorpto, relaxari pororum contractura, corpusque denuò transpirare, non ineleganter asserit. *Tachenius: H. C. c. 21. p. m. 165. 167.*

§. XV. Sed quod de præcordiis, fermento venenoso in febribus malignis obsessis modò monitum fuit, cujus hostili præsentia, anxietates ipsis ægris non explicabiles, inquietudines, agrypnia excitantur, & per consensum hinc pororum corporis contractura inducitur, ulteriorem postulat explicationem. Nempe præ cæteris affectibus, perquam contagiosæ existunt maligniores febres, quæ contagia fermentativa, vel fermenta contagiosa, utrumque rectè dici videtur, quæ inspirationis medio, ut plurimum se nobis insinuant, quascunque etiam alias corporis partes afficiant, semper simul ventriculo communicantur, indeque nunc citius, nunc tardius, pro circumstantiarum tam in agente quam patiente differentiâ, nausea, in explicabilis quædam circa præcordia molestia seu anxietas, alvi etiam constipatio, sitis intensa, vagus, ut ut primitus leviusculus, horror, (ut taceam cephalalgiam & agrypniam, nunc citius, nunc tardius supervenientes) ægrum affligere solent, horrente universo nerroso systemate inimicam impressionem, circa stomachum factam, & quasi undique contrahente ope motoris spiritus quosvis meatus, quo ab hostis peregrini insultu, eo melius se tueatur. Contagiorum hunc afficiendi modum, ex pertus
insumat

insinuat *Lindanus, disc. super Hartm. prax. Chym.* dum inquit.
Ita autem propagari contagium, ego experimentis didici, tam in me
ipso, tam in aliis; Miasma scil. fuisse primum attractum in ven-
triculum, & statim nauseam subsecutam. Nauseam autem super-
venire est bonum, signum enim est, non statim transire ad massam
sanguineam; & in constitutionibus epidemicis notandum neminem
nauseare, (nisi forsitan ex ingluvie) nisi qui miasma acceperit, &
si adest nausea, mox vomitus provocandus. Hinc etiam febrium
 malignarum sedem principalem in ventriculo esse, res confessâ est,
 apud *Bartolinum cent. 3. epis. 42. p. 156. pariter ac apud Helmon-*
tium, Tumul. pest. p. m. 843. 967. 891. conf. Bartolm. cent. 3. his.
68. 80. 50. it. Diemerbroeck. de pest. l. 4. hist. 15. adeo ut semper
 ferè in febribus malignis ventriculus vel Escharam vel inflamma-
 tionem, vel alia hujus census contraxisse, observatus fuerit.
 Propterea etiam tam in malignioribus, quam peste ipsâ, si conta-
 gii suscepti suspicio, sit, initium curæ à vomitorio optimo cum
 Consilio instituitur. Sanè si ægros tales in morbi progressu anxie-
 tatibus, inquietudinibus, jectigationibus, cephalalgis, &c. affe-
 ctos interroges, in quanam corporis regione ita malè habeant, wo
 ihnen denn so angst und bange sey / epigastrium intento digito
 monstrant, & hoc ipso Medico insinuant, ventriculum inprimis
 pessimè affectum esse, per cujus consensum & capitis membranæ
 tendi, caputque hinc diversimodè dolere videtur: quâ occasione
 & cutis contrahi pori, sudorque supprimi probabilissimum est. Ex-
 inde enim in variolis, purpuris, petechiis, &c. anxiis & hinc inque-
 tis existentibus ægris, vix ac non nisi imperfectè, cutaneæ excre-
 tiones succedunt. Nempè ut membranæ sub epigastrio partes
 tendi, ex fibrarum irritatarum spasmo tali sub statu solent, quod
 ipsi interdum fatentur ægri es sey als wenn alles darum voll sey/
 und thone / ita & per consensum cæteræ membranæ partes tendi,
 ut supra ex *Fernelio* deductum fuit, hinc & cutis pori simul perten-
 sas & contractas fibras coarctari solent. Pro quibus symptomatis
 mitigandis Opium optimo cum consilio selectis additur, vel sudori
 feris, vel alexipharmacis, de quo cum supra jam actum fuerit, vela
 hic contrahimus, & dissertationi præsentì imponimus

F I N E M.

